

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE**

Cu titlu de manuscris
CZU 343.357(043.2)

POPENCO Adrian

**ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE
ALE INFRAȚIUNII DE NEGLIJENȚĂ ÎN SERVICIU**

SPECIALITATEA – 554.01 DREPT PENAL ȘI
EXECUȚIONAL PENAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Autor: _____ Popenco Adrian

Conducător de doctorat: _____ Eșanu Adriana, dr. în drept, conf. univ.

Comisia de îndrumare: _____ Cușnir Valeriu, dr. hab. în drept, prof. univ.

_____ Vidaicu Mihaela, dr. în drept, conf. univ.

_____ Hadîrca Igor, dr. în drept, conf. univ.

Chișinău, 2020

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale *Științe Juridice*, Universitatea de Stat din Moldova

Autor:

_____ Popenco Adrian

Conducător de doctorat:

_____ Eșanu Adriana, doctor în drept, conferențiar universitar

Comisia de doctorat:

Președintele comisiei: Brînza Sergiu, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Conducătorul de doctorat: Eșanu Adriana, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali: Cușnir Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Greco Raisa, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Stati Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la „14” noiembrie 2020, ora 12:00, blocul 2 al USM, biroul 119, str. Mihail Kogălniceanu, mun. Chișinău

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.cnaa.md)

Autor _____

Secretarul comisiei de doctorat _____ Copețchi Stanislav,
doctor în drept, conferențiar universitar

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei

Din prevederile de la lit.f) alin.(2) art.45 din Legea integrității, nr.82 din 25.05.2017,¹ se desprinde că infracțiunile de neglijență în serviciu sunt acte conexe corupției. Ținând cont de lupta acerbă dusă la etapa actuală cu fenomenul corupției, conchidem că infracțiunile de neglijență în serviciu trebuie considerate ca fiind în aceeași măsură dăunătoare societății ca și celelalte fapte conexe corupției (abuzul de putere sau abuzul de serviciu, falsul în acte publice etc.). Iar așa cum se subliniază în Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, nr.56 din 30.03.2017,² „[o]rice act de corupție, indiferent ce formă îmbracă – mituire, neglijență, exces sau abuz, implică și încălcări ale drepturilor omului”.

Datele statistice atestă că la ziua de astăzi infracțiunile de neglijență în serviciu sunt puțin în scădere în raport cu anii precedenți. De exemplu, potrivit Raportului de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2016,³ ponderea infracțiunilor de neglijență în serviciu în structura infracțiunilor de corupție și a celor conexe corupției depistate de organele competente constituie 3,1%. Totodată, în raport cu anul 2015 numărul infracțiunilor de neglijență în serviciu a scăzut cu 4%. De asemenea, conform Raportului de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2017,⁴ ponderea infracțiunilor de neglijență în serviciu în structura infracțiunilor de corupție și a celor conexe corupției depistate de organele competente reprezintă 2%. În același timp, în raport cu anul 2016 se observă o diminuare cu 27% a numărului de infracțiuni săvârșite și depistate de organele competente. Mai exact, dacă în anul 2016 au fost înregistrate 22 cazuri de neglijență în serviciu, atunci în anul 2017 numărul acestora s-a redus la 16.

La fel, potrivit Raportului de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2018,⁵ din numărul total de 714 cauze penale pornite de către ofițerii de urmărire penală 11 au constituit infracțiuni de neglijență în serviciu. Iar potrivit Raportului de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2019,⁶ din numărul total de 640 cauze penale pornite de către ofițerii de urmărire penală doar 7 au constituit infracțiuni de neglijență în serviciu.

¹ În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.229-243.

² În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.216-228.

³ *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2016*. Disponibil: file:///C:/Users/Alina/Downloads/public_publications_1479143_md_raportul_de_ac.pdf

⁴ *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2017*. Disponibil: file:///C:/Users/Alina/Downloads/public_publications_1823143_md_raport_cna_201.pdf

⁵ *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2018*. Disponibil: https://cna.md/public/files/Raport_de_activitate_CNA_2018_.pdf

⁶ *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2019*. Disponibil: https://cna.md/public/files/Raport_CNA_2019_ro_engl.pdf

În pofida faptului că infracțiunile de neglijență în serviciu ocupă o pondere relativ mică în structura infracțiunilor conexe corupției, precum și a faptului că în ultima perioadă numitele infracțiuni înregistrează o dinamică negativă, însăși existența acestor fapte în societate trezește totuși îngrijorare, întrucât sunt săvârșite de persoane publice, înzestrate cu drepturi și obligații specifice, și care, în mod normal, ar trebui să acționeze spre binele societății *per ansamblu*, nu însă în detrimentul acesteia.

Existența unor atare fapte în societate creează impresia că unor persoane publice le lipsește competența și profesionalismul necesar pentru îndeplinirea atribuțiilor în sfera publică, ceea ce, implicit, determină formarea opiniei publice cu privire la realizarea în ansamblu de către persoanele publice a sarcinilor ce le-au fost atribuite de către stat. În calitate de reprezentanți ai statului, persoanele publice, persoanele cu funcție de demnitate publică trebuie să dea dovadă de diligență, prudență, conștiinciozitate etc. în realizarea atribuțiilor de serviciu.

Actualitatea tematicii abordate are la bază și alte rațiuni:

1) Studiul practicii judiciare în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu demonstrează că cei abilitați cu aplicarea legii penale se confruntă cu diverse probleme de calificare a celor comise în tiparul art.329 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM)⁷;

2) De asemenea, se observă interesul practicienilor, inclusiv al avocaților și al judecătorilor, manifestat în ultimul timp față de semnele estimative utilizate de legiuitorul moldav la descrierea elementelor componentelor de infracțiune consacrate în Partea Specială a Codului penal. În special, se remarcă reacția, în cele mai dese cazuri negativă, a persoanelor sus-indicate față de aceste semne care, de altfel, nu sunt străine cadrului incriminator consacrat la art.329 CP RM;

3) Tot mai des și mai des este sesizată necesitatea stabilirii clare a liniilor de demarcație între infracțiunile de neglijență în serviciu și alte fapte penale conexe.

Încadrarea temei în preocupările internaționale. La nivel internațional, tendința acută exprimată în lupta cu infracțiunile conexe corupției, inclusiv cu faptele de neglijență în serviciu, este dedusă implicit din analiza următoarelor instrumente juridice internaționale și regionale: Convenția ONU împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003,⁸ ratificată prin Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva

⁷ Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.

⁸ Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției. Disponibil: <http://www.cdep.ro/proiecte/2004/400/40/5/conv445.pdf>

corupției, nr.158 din 06.07.2007⁹; Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999,¹⁰ ratificată prin Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției penale privind corupția, nr.428 din 30.10.2003.¹¹

Încadrarea temei în context inter- și transdisciplinar. Rezultatele investigației, concluziile formulate în lucrare pot contribui la dezvoltarea unor științe, atât juridice, cât și non-juridice: teoria generală a dreptului, criminologia, penologia, criminalistica, procedura penală, sociologia, politologia etc. În special, pot fi furnizate concepții și orientări importante în ce privește delimitarea infracțiunilor de neglijență în serviciu de alte fapte similare, inclusiv abateri disciplinare (categoriile juridice inerente normelor de dreptul muncii).

Toate acestea au determinat intenția noastră de a întreprinde o nouă investigație a infracțiunilor de neglijență în serviciu din perspectivă teoretică, empirică și comparativă.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

Lucrări științifice destinate în exclusivitate analizei aspectelor juridico-penale ale infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM au fost publicate într-un număr relativ redus (cu excepția celor semnate relativ recent de I.Serbinov).

Astfel, printre cele mai relevante se înscriu lucrările elaborate de următorii autori consacrați: S.Brînză, V.Cușnir, L.Gîrlă, I.Macari, R.Popov, T.Popovici, Ig.Serbinov, V.Stati, Iu.Tabarcea, I.Țurcan (*Republica Moldova*); T.Basova, V.N. Borkov, Iu.S. Rubțova, S.A. Eliseev, A.V. Ivancin, S.V. Izosimov, M.N. Kaplin, V.A. Kocerga, V.V. Losev, V.A. Merzleakova, M.A. Tîneanaia, E.V. Țariov, Ia.Iu. Vasilieva, B.V. Voljenkin (*Federația Rusă*); A.Iu. Rîjankov (*Republica Belarus*); D.Buda, C.Duvac, Gh.Diaconescu (*România*), care au și fost luate în atenție de către autor.

Totuși, în doctrina de specialitate, precum și în activitatea practică a celor abilitați cu aplicarea legii penale au rămas neelucidate diverse aspecte care merită a fi luate în vizor, inclusiv dileme în ce privește aplicarea normelor de incriminare abordate de autor în demersul său științific. Toate acestea potențează necesitatea și actualitatea unei cercetări complexe axate în exclusivitate pe analiza normelor de incriminare consemnate la art.329 CP RM în vederea soluționării problemelor teoretico-practice existente. Mai mult, în teza de doctorat se încearcă abordarea unor aspecte de pe noi poziții teoretico-practice.

Problema științifică importantă de cercetare constă în elaborarea unui cadru conceptual complex cu referire la infracțiunile de neglijență în serviciu în corespundere cu cadrul teoretico-

⁹ În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.103-106.

¹⁰ *Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția*. Disponibil: https://cna.md/public/files/legislatie/conventia_penala_privind_coruptia_.pdf

¹¹ În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.229.

normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecțiunilor de care suferă normele de incriminare supuse analizei și, corespunzător, înaintarea unui șir de propuneri menite să îmbunătățească textul incriminator examinat în vederea facilitării activității practicienilor în ce privește aplicarea corectă a normelor înscrite la art.329 CP RM.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul lucrării constă în efectuarea unei investigații teoretico-normative solide în materia ce vizează infracțiunile de neglijență în serviciu, în depistarea și clarificarea problemelor practice cu care se confruntă persoanele abilitate cu aplicarea legii penale la aplicarea *in concreto* a normelor înscrise la art.329 CP RM, precum și în identificarea carențelor de care suferă respectivele norme, cu formularea unor propuneri legislative apte să îmbunătățească cadrul legal actual în materie.

În vederea atingerii scopului enunțat, au fost trasate următoarele *obiective*:

- analiza accepțiunilor și tezelor doctrinare evocate de oamenii de știință din Republica Moldova, precum și de cei din alte state, pe marginea infracțiunilor de neglijență în serviciu;
- abordarea teoretico-normativă a elementelor componentelor de infracțiune consacrate juridic la art.329 CP RM;
- determinarea particularităților definitorii ale victimei infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM;
- aprecierea conținutului urmărilor prejudiciabile consemnate la art.329 CP RM;
- stabilirea coraportului dintre normele prevăzute la art.329 CP RM și cele cuprinse în actele normative de referință;
- analiza critică a tehnicii legislative de construcție a normelor înscrise la art.329 CP RM;
- cercetarea practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM;
- disocierea infracțiunilor consemnate la art.329 CP RM de unele fapte conexe amplasate în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal, precum și de alte fapte penale asemănătoare localizate în alte capitole din aceeași parte a Codului penal;
- realizarea studiului comparativ în materia ce vizează infracțiunile de neglijență în serviciu în raport cu reglementările din legislațiile penale ale unor state străine;
- depistarea carențelor legislative ce îngreunează aplicabilitatea normelor incriminatorie prevăzute la art.329 CP RM;
- formularea propunerilor *de lege ferenda* apte să îmbunătățească conținutul normelor ce incriminează faptele de neglijență în serviciu.

Ipoteza cercetării

Ipoteza cercetării este bazată pe presupunerea, conform căreia:

– în procesul calificării neglijenței în serviciu neinvocarea normelor completatoare (de referință) sau invocarea *in abstracto* a acestora are drept consecință inaplicabilitatea normelor de incriminare incomplete înscrise la art.329 CP RM;

– în sensul art.329 CP RM, este inacceptabil ca urmările prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice (cauzate ca rezultat al neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu) să fi determinat, la rândul lor, în mod progresiv, cauzarea altor urmări grave;

– forma prelungită a infracțiunii este incompatibilă cu infracțiunile de neglijență în serviciu, întrucât sub aspect subiectiv infracțiunea prelungită se caracterizează prin prezența intenției și a scopului, ceea ce este străin infracțiunilor de neglijență în serviciu;

– încălcarea din imprudență a obligațiilor pur profesionale nu poate antrena răspunderea penală în baza art.329 CP RM, nefiind exclus, însă, ca asemenea comportamente să cadă sub incidența altor norme de incriminare.

Metodologia cercetării științifice

În calitate de metode la realizarea scopului și obiectivelor propuse au servit: metoda logică, metoda istorică, sistematică, inducția, deducția etc. De menționat metoda comparativă, prin a cărei aplicare au fost analizate legislațiile penale ale statelor străine având norme corespondente celor de la art.329 CP RM, ca: Azerbaidjan, Kîrgîzstan, Armenia, Belarus, Kazahstan, Tadjikistan, Uzbekistan, Turkmenistan, Federația Rusă, Lituania, Letonia, România, Danemarca, Muntenegru, Cehia, Bosnia și Herțegovina, Norvegia, Suedia, Bulgaria, Croația, Finlanda, Serbia, Slovenia, Polonia, Slovacia, Elveția, Islanda, Mongolia, Vietnam, China, Filipine.

Metoda comparativă a fost utilizată la delimitarea infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM de unele fapte penale similare.

O parte din studiu a fost axată pe analiza practicii judiciare în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu, fiind supuse cercetării peste 85 de hotărâri judecătorești.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării

Noutatea științifică a rezultatelor obținute își găsește exprimare în faptul că sunt identificate varii probleme teoretico-practice de ultimă oră la care s-a încercat a fi aduse soluții potrivite.

Noutatea științifică a lucrării elaborate consistă și în: 1) punctarea manierei de identificare a conținutului obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM prin raportarea acestuia la tipul urmărilor prejudiciabile survenite; 2) statuarea detaliată asupra particularităților definiției ale obiectului material și ale victimei infracțiunilor de neglijență în

serviciu; 3) stabilirea entităților ce nu pot apărea în postura de victime ale infracțiunilor de neglijență în serviciu; 4) evidențierea coraportului dintre normele incomplete prevăzute la art.329 CP RM și cele completatoare din actele normative de referință; 5) argumentarea plenară a conținutului celor două modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile prin prisma practicii judiciare în materie; 6) raționarea, din perspectiva principiului „ultima ratio”, asupra poziției legiuitorului moldav de a include urmarea prejudiciabilă și, respectiv, legătura de cauzalitate dintre faptă și urmare pe post de semne constitutive ale infracțiunilor de neglijență în serviciu; 7) relevarea exactă a conținutului urmărilor prejudiciabile consemnate în art.329 CP RM; 8) demonstrarea, prin raționamente, a imposibilității evoluării venitului ratat în calitate de formă a daunelor în proporții mari și deosebit de mari; 9) evidențierea practicii judiciare neuniforme în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu în ceea ce privește stabilirea conținutului semnului „alte urmări grave”, neuniformitate condiționată de caracterul evaziv, neclar și ambiguu al respectivului semn, motiv pentru care prin Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul constituționalității unor prevederi din articolele 189 alin.(3) lit.f), 307 alin.(2) lit.c), 327 alin.(2) lit.c), 329 alin.(1) și alin.(2) lit.b) și din articolul 335 alin.(1¹) din Codul penal, nr.24 din 17.10.2019 (în continuare – Hotărârea Curții Constituționale, nr.24/2019)¹² a și fost declarat neconstituțional textul „alte urmări grave” înscris în conținutul lit.b) alin.(2) art.329 CP RM; 10) reliefaarea specificului legăturii cauzale în componentele de infracțiune înscrise la art.329 CP RM; 11) identificarea aspectelor problematice ce vizează subiectul infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM; 12) determinarea formei vinovăției, precum și a modalităților acesteia cu care acționează făptuitorul la comiterea infracțiunilor specificate la art.329 CP RM; 13) abordarea teoretico-practică a faptelor prevăzute la art.329 CP RM din perspectiva posibilității evoluării acestora în calitate de infracțiuni prelungite, continue sau săvârșite în participație; 14) identificarea argumentată a liniilor de demarcație între infracțiunile de neglijență în serviciu și alte fapte penale conexe; 15) analiza comparativă a reglementărilor penale din legislațiile unor state străine în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu etc.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării

Fără tăgadă, teza de doctorat elaborată prezintă valoare pentru: a) teoreticieni; b) practicieni; c) legiuitor; d) tinerii studioși.

Din punct de vedere teoretic, teza de doctorat constituie o lucrare în care sunt cercetate temeinic și multiaspectual elementele constitutive ale infracțiunilor de neglijență în serviciu, inclusiv prin analiza practicii judiciare. Alături de lucrarea elaborată relativ recent de

¹² În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr.338-343.

I.Serbinov¹³, prezentul studiu se înscrie în rândul primelor încercări întreprinse pe terenul doctrinar moldav de a efectua o analiză multilaterală a infracțiunilor nominalizate. Considerent din care suntem ferm convinși că respectiva lucrare poate constitui un suport științifico-metodologic solid pentru literatura de specialitate, în special pentru dezvoltarea în continuare a științei dreptului penal.

Din punct de vedere practic, investigația va înlesni, cu siguranță, activitatea celor îndrituiți cu aplicarea legii penale, reprezentând un veritabil suport științifico-practic. Mai mult, lucrarea comportă importante valențe teoretico-practice, analizei fiind supuse peste 85 de hotărâri judecătorești, care au și servit drept bază empirică la elaborarea acestui studiu. În rezultatul cercetării întreprinse sunt formulate recomandări practice, precum și propuse diverse soluții de calificare pentru anumite situații problematice.

De asemenea, importanța lucrării rezidă în faptul că poate contribui la perfecționarea cadrului incriminator de la art.329 CP RM, în acest sens fiind înaintate recomandări *de lege ferenda* menite să înlăture deficiențele care îngreunează aplicabilitatea normelor de incriminare analizate.

Nu în ultimul rând, considerăm utile rezultatele cercetării noastre și pentru procesul de instruire a studenților și masteranzilor de la facultățile de drept din instituțiile de învățământ superior, precum și a audiențelor din cadrul Institutului Național al Justiției.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere

Principalele rezultate științifice înaintate spre susținere constau în: demonstrarea imposibilității evoluării în postura de victimă a infracțiunilor de neglijență în serviciu a autorităților publice, inclusiv ale administrației centrale de specialitate, precum și a organelor administrației publice locale; evocarea concluziei, potrivit căreia săvârșirea faptei prejudiciabile în lipsa atribuțiilor de serviciu care au condiționat comiterea acesteia nu permite angajarea răspunderii penale în baza art.329 CP RM; argumentarea tezei în acord cu care neinvocarea normelor completatoare în procesul calificării neglijenței în serviciu are drept consecință inaplicabilitatea normelor de incriminare incomplete înscrise la art.329 CP RM; statuarea argumentată a faptului că urmarea prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM poate avea, în exclusivitate, caracter patrimonial; argumentarea faptului că formula „neglijență în serviciu” din titulatura art.329 CP RM are, în opinia noastră, menirea de a caracteriza, în special, latura obiectivă a infracțiunilor consemnate la art.329 CP RM, nu însă cea subiectivă, deși se pare că intenția legiuitorului a fost alta.

¹³ Serbinov I. *Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018.

Implementarea rezultatelor științifice

Rezultatele științifice obținute își găsesc aplicare în procesul de instruire a studenților de la facultățile de drept din instituțiile de învățământ superior, a audiențelor din cadrul Institutului Național al Justiției, în activitatea practică a organelor de drept, precum și a legiuitorului.

Aprobarea rezultatelor

Teza a fost elaborată și discutată în cadrul Școlii doctorale *Științe Juridice* a Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării au fost aprobate de către comisia de îndrumare din cadrul Școlii doctorale și de Departamentul Drept Penal al Facultății de Drept a USM.

Publicații la tema tezei – 12.

Volumul și structura lucrării

Lucrarea este alcătuită din introducere, patru capitole, concluzii și recomandări, finalizând cu lista de referințe bibliografice utilizate. În ansamblu lucrarea numără 228 pagini text de bază, iar în lista bibliografică sunt incluse 370 titluri.

Cuvinte-cheie: infracțiune de serviciu, imprudență, atribuții de serviciu, persoană publică, atitudine neconștientă sau neglijentă, delimitare, studiu comparat, practică judiciară.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este abordată: actualitatea și importanța temei cercetate, scopul și obiectivele lucrării, ipoteza cercetării, sinteza metodologiei de cercetare, fiind specificate, prin argumentare, metodele de cercetare alese. Sunt prezentate: situația în domeniul de cercetare, noutatea științifică a rezultatelor obținute, rezultatele științifice principale înaintate spre susținere, problema științifică importantă de cercetare, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, structura și sumarul compartimentelor lucrării.

În **Capitolul 1 – Analiza situației în materia răspunderii penale pentru infracțiunile de neglijență în serviciu** – este efectuată analiza materialelor științifice axate pe tema tezei publicate în Republica Moldova, precum și în alte state.

Analiza a fost efectuată în succesiune cronologică. Astfel, au fost investigate lucrările următorilor autori: S.Brînza, V.Cușnir, L.Gîrla, I.Macari, R.Popov, T.Popovici, I.Serbinov, V.Stati, Iu.Tabarcea, I.Țurcan (*Republica Moldova*); T.Basova, V.N. Borkov, Iu.S. Rubțova, S.A. Eliseev, A.V. Ivancin, S.V. Izosimov, M.N. Kaplin, V.A. Kocerga, V.V. Losev, V.A. Merzleakova, M.A. Tîneanaia, E.V. Țariov, Ia.Iu. Vasilieva, B.V. Voljenkin (*Federația Rusă*); A.Iu. Rîjankov (*Republica Belarus*); D.Buda, C.Duvac, Gh.Diaconescu (*România*).

În rezultatul cercetării mai multor accepțiuni doctrinare evocate în legătură cu infracțiunile de neglijență în serviciu au fost reflectate diverse probleme teoretico-practice, precum și

remarcate multiple puncte nevralgice care marchează normele ce incriminează faptele de neglijență în serviciu. La toate acestea s-a încercat a se găsi soluții potrivite.

Printre materialele științifice publicate la tema tezei în Republica Moldova se evidențiază lucrarea semnată în anul 2009 de *A.Barbăneagră, Gh.Alecu, V.Berliba și alții*.¹⁴ Pentru studiul de față interes prezintă comentariul art.329 CP RM realizat de V.Cușnir.

Autorul remarcă că neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către funcționari a îndatoririlor ce le revin poate să vizeze o anumită obligație concretă sau un cerc de obligații, care, la rândul lor, determină un lanț de inacțiuni sau acțiuni interdependente care se înscriu în rezoluția infracțională unică a neglijenței în serviciu.

Consemnabilă este următoarea precizare: „[T]ragerea făptuitorului la răspundere penală pentru săvârșirea acestor infracțiuni presupune identificarea clară a normei juridice concrete din cadrul actelor normative, în care se prescriu obligațiile de serviciu”.¹⁵

Se mai notează, just, că neglijența în serviciu a persoanei cu funcție de răspundere se consideră a fi săvârșită numai în cadrul exercitării atribuțiilor funcționale. Meritorie este teza, potrivit căreia neglijența în serviciu, fiind o infracțiune de imprudență, exclude participația.

Următoarea lucrare la care vom face referință este cea elaborată de *L.G. Gîrla și Iu.M. Tabarcea*, apărută de sub tipar în anul 2010.¹⁶ Pentru studiul de față interes prezintă partea din lucrare în care autorii realizează o radiografie juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM. Sunt caracterizate elementele componentelor de infracțiune. Din perspectiva conținutului urmărilor prejudiciabile specificate la alin.(1) art.329 CP RM, L.G. Gîrla și Iu.M. Tabarcea observă, pe bună dreptate, că interpretarea *ad litteram* a textului art.329 CP RM, în redacția actuală, demonstrează că legiuitorul a redus substanțial cercul faptelor infracționale recunoscute de legea penală drept neglijență în serviciu. O asemenea poziție legislativă, notează autorii, este neîntemeiată, întrucât urmările prejudiciabile în cazul neglijenței în serviciu pot avea atât caracter material, cât și nematerial.

Se subliniază, pe bună dreptate, că neglijența în serviciu care nu a cauzat daunele indicate în lege trebuie recunoscută drept abatere disciplinară. De asemenea, autorii încearcă să delimiteze infracțiunile prevăzute la art.329 CP RM de cele ce implică îndeplinirea unor obligații profesionale. În fine, sunt specificate normele cu care art.329 CP RM se află în raport de concurență.

¹⁴ Barbăneagră A. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Annotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009.

¹⁵ *Ibidem*, p.725.

¹⁶ Гырла Л.Г. și Табарча Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная, том II*. Кишинэу: Cartdidact, 2010.

Demne de reținut sunt materialele științifice elaborate de *R.Popov* în perioada anilor 2012-2015.¹⁷ Respectivul publicării au drept obiect analiza subiecților infracțiunilor amplasate în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal. Pentru studiul de față interesează, în special, abordările autorului referitoare la subiectul infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM. Lucrările enunțate comportă semnificație deosebită pentru cercetarea de față, întrucât: a) sunt printre puținele de așa anvergură publicate în Republica Moldova care să dezvolte enorm de mult particularitățile subiecților infracțiunilor cuprinse în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal, inclusiv a celor prevăzute la art.329 CP RM; b) explicațiile doctrinare oferite sunt în unison cu modificările operate în 2011 (în vigoare din 2012) în partea ce vizează subiectul infracțiunii, atunci când noțiunea „persoană cu funcție de răspundere” din denumirea Capitolului XV din Partea Specială a Codului penal, inclusiv din conținutul art.329 CP RM, a fost substituită cu noțiunea „persoană publică”. În context, *R.Popov* explică că între noțiunile „persoană cu funcție de răspundere” și „persoană publică” se atestă un raport de tipul parte-întreg. Autorul analizează și coraportul dintre noțiunile „persoană cu funcție de demnitate publică” și „persoană publică”, ajungând la concluzia că și între acestea se atestă un raport de tipul parte-întreg.

Memorabile sunt ideile autorului expuse în legătură cu delimitarea infracțiunilor de serviciu de cele ce implică îndeplinirea unor obligații profesionale.

O altă lucrare care a fost luată în vizor este cea ieșită de sub tipar sub coordonarea lui *M.Poalelungi*, ce datează din anul 2013.¹⁸ În special, interesează segmentul din lucrare destinat relevării aspectelor juridico-penale ale infracțiunilor de neglijență în serviciu semnat de *R.Popov* și *V.Stati*. Autorii punctează, pe bună dreptate, că în art.329 CP RM – sub aceeași denumire de neglijență în serviciu – sunt reunite doar variante-tip de infracțiuni, nu însă o variantă-tip de infracțiune și una agravată. Este printre primele lucrări în care se arată că la lit.a) alin.(2) art.329 CP RM este prevăzută răspunderea penală pentru săvârșirea unei infracțiuni distincte. Într-adevăr, așa cum vom vedea *infra*, la lit.a) alin.(2) art.329 CP RM nu este inserată o circumstanță agravantă în raport cu infracțiunea de la alin.(1), ci o infracțiune în varianta-tip.

Cu anul 2013 datează și lucrarea semnată de *V.Cușnir*.¹⁹ Materialul științific cuprinde idei, viziuni expuse pe marginea tuturor infracțiunilor comise de persoane cu funcție de răspundere.

¹⁷ Popov R. *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal*. Chișinău: CEP USM, 2012; Popov R. *Unele controverse legate de statutul persoanei publice privită ca subiect special al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal*. În: Revista Națională de Drept, 2013, nr.6; Popov R. *Aplicarea art.256 și 324 din Codul penal pentru infracțiunile comise de către cei din personalul instituțiilor medicale-sanitare sau cei din personalul instituțiilor de învățământ*. În: Revista Națională de Drept, 2015, nr.10.

¹⁸ Popov R. și Stati V. *Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. Neglijența în serviciu*. În: Manualul judecătorului pentru cauze penale / Coord. ed. M. Poalelungi. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.

¹⁹ Cușnir V. *Specificul calificării infracțiunilor comise de persoanele cu funcție de răspundere*. Chișinău, 2013.

Pentru cercetarea de față interesează cele evocate în legătură cu infracțiunile de neglijență în serviciu.

Autorul menționează, *inter alia*, următoarele: infracțiunile de neglijență în serviciu sunt de rezultat; neglijența în serviciu este pasibilă de săvârșire doar din culpă; infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul sunt lipsite, de regulă, de un obiect material.

În altă ordine de idei, prezintă interes lucrarea semnată de S.Brînza și V.Stati, ieșită de sub tipar în anul 2015.²⁰

Este abordată problema privind concurența normelor înscrise la art.329 CP RM în raport cu altele ce cuprind fapte infracționale similare neglijenței în serviciu. De exemplu, în ce privește coraportul dintre alin.(1) art.329 și alin.(1) art.183 CP RM, autorii sugerează că soluția concursului dintre infracțiunile indicate este justificată numai în cazul în care, în afară de încălcarea tehnicii securității, a igienei industriale sau a altor reguli de protecție a muncii, făptuitorul ar fi omis să îndeplinească corespunzător alte obligații de serviciu, ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștincioase față de ele.

Consemnabilă este concluzia autorilor, potrivit căreia la stabilirea mărimii daunelor cauzate prin infracțiunea specificată la alin.(1) art.329 CP RM pot fi luați în considerare doar parametrii valorici enunțați la alin.(1) art.126 CP RM.

În perimetrul subiectului infracțiunii, S.Brînza și V.Stati scot în evidență unele criterii de delimitare a faptelor penale prevăzute la art.329 CP RM de alte infracțiuni similare, în special de cele ce implică realizarea unor obligații profesionale.

O altă lucrare asupra căreia ne vom pronunța este articolul științific ieșit de sub tipar în anul 2016, al cărui autor este V.Stati.²¹ În el autorul se expune, într-o manieră critică, asupra unor explicații din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017²² (pe atunci proiect). Autorul sugerează detalierea aspectului ce vizează colaboratorul organelor apărării în postura de subiect al infracțiunilor prevăzute la art.327-329 CP RM. Consemnabile sunt argumentele aduse de V.Stati în vederea fundamentării

²⁰ Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială, vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.

²¹ Stati V. *Proiectul hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea art.327-329 din Codul penal al Republicii Moldova: observații și sugestii*. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, Декабрь 2016, Выпуск 12(20), ч.3.

²² Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216

tezei, potrivit căreia la lit.a) alin.(2) art.329 CP RM este prevăzută răspunderea penală pentru o infracțiune în variantă-tip, nu însă în variantă-agravată.

Un rol aparte a revenit cercetării materialelor la tema tezei publicate în Republica Moldova semnate de *I.Serbinov*.²³ Sunt mai multe lucrări ale acestui autor publicate în anii 2017-2018 și consacrate problemelor teoretico-practice de aplicare a normelor înscrise la art.329 CP RM.

În perimetrul urmărilor prejudiciabile autorul evocă că aplicarea art.329 CP RM nu exclude aplicarea pentru aceeași faptă a sancțiunii disciplinare, cu condiția ca în asemenea caz sancțiunea disciplinară să nu posede un „caracter penal”. Se mai accentuează că nu venitul ratat, ci prejudiciul efectiv (inclusiv neobținerea bunurilor datorate) formează conținutul prejudiciului material cauzat prin infracțiunile prevăzute la art.329 CP RM. Din perspectiva tehnicii legislative de reflectare a urmărilor prejudiciabile în textul art.329 CP RM, *I.Serbinov* observă, corect, că la lit.a) alin.(2) art.329 CP RM este stipulată o variantă-tip de infracțiune.

Sunt oferite soluții de calificare pentru situația în care persoana publică străină sau funcționarul internațional nu-și îndeplinește sau își îndeplinește necorespunzător obligațiile sale de serviciu.

Analiza doctrinară a materialelor științifice la tema lucrării publicate în Republica Moldova este încheiată cu articolul semnat de *V.Stati* în anul 2018.²⁴ *Inter alia*, autorul consideră necesar, pe bună dreptate, instituirea daunelor cu caracter nepatrimonial pe post de urmare prejudiciabilă a infracțiunilor de neglijență în serviciu.

În ceea ce privește materialele științifice publicate în alte state, merită atenție articolul științific al cărui autor este *D.Buda*, ieșit de sub tipar în anul 1999.²⁵ În el sunt analizate infracțiunile de serviciu și cele aflate în legătură cu serviciul. Se susține (în opinia noastră – mult prea categoric) că infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul sunt susceptibile de acte preparatorii, precum și de tentativă.

²³ Serbinov I. *Unele considerații privind obiectul juridic al infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 Cod penal)*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.7; Serbinov I. *Subiectul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 din Codul penal), partea I*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.9; Serbinov I. *Subiectul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 din Codul penal), partea II*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.10; Serbinov I. *Latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 din Codul penal)*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.11; Serbinov I. *Urmările prejudiciabile în cazul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM)*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, 2017, nr.8(108); Serbinov I. *Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018.

²⁴ Stati V.A. *Hotărârile Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.22/2017 și nr.33/2017: efectele preconizate asupra legii penale*. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, Февраль 2018, Выпуск 2(34), ч.7.

²⁵ Buda D. *Infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul*. În: Revista transilvană de științe administrative, 1999, nr.1(2).

Vrednică de a fi luată în seama este monografia semnată de *B.V. Voljenkin*, ieșită de sub tipar în anul 2000.²⁶ Autorul supune analizei toate infracțiunile de serviciu. Pentru investigația noastră interes provoacă, mai cu seamă, aserțiunile doctrinare exprimate pe marginea infracțiunilor de neglijență în serviciu.

În planul laturii obiective, *B.V. Voljenkin* etalează modalitățile faptice de exprimare a elementului material. De asemenea, autorul observă că în practica de urmărire penală și în cea judiciară au fost fixate mai multe cazuri de tragere la răspundere penală a unor persoane cu funcție de răspundere pentru neîndeplinirea unor acțiuni anumite, ca ulterior să se constate că îndeplinirea unor asemenea acțiuni nu intra în sfera atribuțiilor lor.

Convingătoare sunt argumentele aduse de *B.V. Voljenkin* în planul disocierii personalului auxiliar și a celui tehnic ce desfășoară activitate în cadrul persoanelor juridice de drept public de personalul care îndeplinește obligații de serviciu.

Demn de reținut este articolul științific elaborat de *S.V. Izosimov și E.V. Țariov*, ieșit de sub tipar în anul 2008.²⁷ În cuprinsul publicației autorii se expun, într-o manieră critică, cu privire la forma vinovăției cu care acționează făptuitorul la săvârșirea neglijenței în serviciu. Mai exact, vin cu argumente dezaprobatoare față de punctul de vedere întâlnit în literatura de specialitate, în corespundere cu care infracțiunile examinate pot fi comise cu intenție.

Se indică, cu drept cuvânt, că unele obligații de serviciu pot fi neîndeplinite intenționat sau în rezultatul unei gafe (uitării, distragerii, delegării obligațiilor de serviciu unei alte persoane etc.). Totuși, susțin autorii, în cazul infracțiunilor de neglijență în serviciu este exclusă ipoteza manifestării unei atitudini conștiente față de cauzarea urmărilor socialmente periculoase.

Un alt material demn de reținut este rezumatul tezei de doctorat susținute în anul 2009 de către *E.V. Țariov*.²⁸ Autorul supune analizei normele ce cuprind faptele de neglijență în serviciu. De asemenea, este efectuat un studiu comparat din perspectiva evoluției legislației penale, precum și prin raportare la legislațiile penale ale unor state străine.

E.V. Țariov enunță că pentru angajarea răspunderii penale pentru neglijență în serviciu trebuie de stabilit ce obligații concrete au fost atribuite făptuitorului și, implicit, care anume obligații nu au fost îndeplinite sau îndeplinite necorespunzător. Dânsul susține că modul de descriere legislativă a normelor care stabilesc răspunderea penală pentru neglijență în serviciu nu permite a trage o concluzie certă privind conținutul laturii subiective.

²⁶ Волженкин Б.В. *Служебные преступления*. Москва: Юристъ, 2000.

²⁷ Изосимов С.В. și Царев Е.В. *Возможна ли умышленная халатность?* În: Пробелы в российском законодательстве, 2008, №1.

²⁸ Царев Е.В. *Уголовное законодательство об ответственности за халатность: История, современность, перспективы развития* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2009.

Studiul critic efectuat a determinat autorul să formuleze un șir de propuneri *de lege ferenda*, printre care și propunerea de a fi introdusă răspunderea penală pentru neglijență în serviciu admisă în sectorul privat.

Un alt material asupra căruia ne vom opri este monografia semnată de V.V. Losev în anul 2010.²⁹ În lucrare sunt analizate toate infracțiunile de serviciu. În ce privește infracțiunile de neglijență în serviciu, consemnăm că o parte din studiu este dedicat examinării coraportului dintre normele incriminatoare și cele ce cuprind obligațiile de serviciu ale făptuitorului. Astfel, se arată că la calificare trebuie reținută norma exactă din actul legislativ și/sau normativ de referință (actul cu caracter extrapenal) ce cuprinde obligația concretă de a cărei neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare se face vinovat făptuitorul.

Nu putem trece cu vederea nici manualul elaborat în coautorat de către Gh.Diaconescu și C.Duvac în anul 2009.³⁰ Autorii susțin, cu drept cuvânt, că în cazul neglijenței în serviciu nu este posibilă: a) forma continuată (prelungită) a infracțiunii; b) tentativa și pregătirea de infracțiune.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom opri este articolul științific semnat de S.A. Eliseev și M.A. Tîneanaia în anul 2012.³¹ În cadrul publicației autorii supun cercetării urmările prejudiciabile ale infracțiunilor de neglijență în serviciu. Așadar, S.A. Eliseev și M.A. Tîneanaia susțin că daunele în proporții mari reprezintă prejudiciu cu caracter patrimonial. De asemenea, se enunță că în contextul infracțiunilor de neglijență în serviciu daunele materiale se exprimă nu doar în cauzarea unui prejudiciu real, dar și în neprimirea celor cuvenite, atunci când proprietarul sau subiectul îndrituit cu drepturile corespunzătoare pierde o parte din venit în rezultatul netransmiterii de către făptuitor a bunurilor datorate în virtutea legii sau a contractului.

În vizor au fost luate și alte materiale științifice semnate de M.A. Tîneanaia în perioada 2011-2016.³² Printre punctele forte ale materialelor publicate evidențiem următoarele teze:

²⁹ Лосев В.В. *Преступления против интересов службы: юридический анализ и правила квалификации*. Минск: Амалфея, 2010.

³⁰ Diaconescu Gh. și Duvac C. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: C.H. Beck, 2009.

³¹ Елисеев С.А. și Тыняная М.А. *Общественно опасные последствия халатности: понятие и виды*. În: Вестник Томского государственного университета, 2012, №359.

³² Тыняная М.А. *Объект халатности*. În: Сибирский юридический вестник, 2011, №3(54); Тыняная М.А. *Проблемы уголовно-правовой оценки субъективных признаков в составе халатности*. În: Вестник Томского государственного университета, 2011; Тыняная М.А. *Отграничение халатности от иных преступлений, связанных с неисполнением лицом своих профессиональных обязанностей*. În: Российское правоведение: трибуна молодого ученого: сб. статей / отв. ред. В.А. Уткин. Томск: Изд-во Том. ун-та, 2011, Вып.11; Тыняная М.А. *Проблемы законодательного определения признаков объективной стороны халатности*. În: Вестник Омского университета. Серия «Право», 2012, №1 (30); Тыняная М.А. *К вопросу о характере связи между бездействием к общественно опасными последствиями в составе халатности*. În: Вестник Томского государственного университета, 2013, №3 (9); Тыняная М.А. *Уголовно-правовая характеристика халатности / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Томск, 2013; Тыняная М.А. *Отграничение халатности от злоупотребления должностными полномочиями и превышения должностных полномочий*. În: Правовые проблемы укрепления российской государственности, Часть 62, 2014; Тыняная М.А. *Ненадлежащее исполнение должностным лицом своих обязанностей как*

obiectul juridic special al infracțiunilor de neglijență în serviciu este complex, fiind format din mai multe relații sociale interdependente; obiectul material constituie semn facultativ al obiectului infracțiunilor de neglijență în serviciu; sintagmele „atitudine neglijentă” și „atitudine neconștiințioasă” nu presupun atitudinea psihică a făptuitorului față de faptă și urmarea prejudiciabilă survenită, ci semnifică cauza neîndeplinirii sau a îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu; neîndeplinirea de către făptuitor a obligațiilor sale de completare corespunzătoare a documentelor oficiale, fapt ce a condus la provocarea din imprudență a urmărilor prejudiciabile prevăzute la art.293 CP FR (articol similar celui supus examinării), trebuie apreciată drept neglijență în serviciu.

Un alt articol care va fi luat în vizor este elaborat de *V.N. Borkov*, ieșit de sub tipar în anul 2014.³³ Autorul scoate în evidență trăsăturile de bază ale neglijenței în serviciu. Se arată că legătura de cauzalitate dintre faptă și urmarea prejudiciabilă comportă un anumit specific. Aceasta, de regulă, este mediată de comportamentul altor persoane, de forțele naturii sau de fenomene cu caracter tehnologic. Un segment din lucrare este destinat relevării criteriilor de delimitare a infracțiunilor de neglijență în serviciu de alte fapte similare, în special de cele de abuz de putere sau abuz de serviciu.

Din anul 2014 datează articolul științific al cărui autor este *V.A. Merzliakova*.³⁴ Întregul material are ca obiect trasarea particularităților laturii subiective a infracțiunilor de neglijență în serviciu. Se arată că ipoteza manifestării unei atitudini conștiente față de cauzarea urmărilor socialmente periculoase este exclusă deloc întâmplător, deoarece recunoașterea formei intenționate a vinovăției față de urmările prejudiciabile ar atrage după sine un șir de contradicții serioase.

Din 2016 datează articolul științific semnat de *S.A. Eliseev și M.A. Tîneanaia*.³⁵ În cea mai mare parte, autorii semnalează soluțiile de calificare în ipoteza concurenței dintre normele ce incriminează neglijența în serviciu și alte norme similare.

În același an 2016 a fost publicat articolul științific semnat de autorul bielorus *A.Iu. Rižankov*.³⁶ *Inter alia*, se subliniază că persoanei cu funcție de răspundere nu i se poate imputa

признак объективной стороны халатности. În: Правовые проблемы укрепления российской государственности. Сборник статей Томского Государственного университета, 2015; Тыняная М.А. *Ограничение халатности от других должностных преступлений.* În: Вестник Томского государственного университета. Право, 2016, №1 (19).

³³ Бorkov В.Н. *Основные признаки должностной халатности (ст.293 УК РФ).* În: Вестник Омского университета, 2014, №1 (38).

³⁴ Мерзлякова В.А. *Некоторые особенности субъективных признаков халатности.* În: Вестник МГОУ. Серия «Юриспруденция», 2014, №3.

³⁵ Елисеев С.А. și Тыняная М.А. *Квалификация бездействия должностных лиц при конкуренции уголовно-правовых норм.* În: Сибирский юридический вестник, 2016, №4(75).

neîndeplinirea unor obligații care nu intră în cercul atribuțiilor sale de serviciu. Se mai enunță că identificarea concretă a obligațiilor de serviciu neîndeplinite sau îndeplinite necorespunzător poate conta în planul delimitării neglijenței în serviciu de alte fapte penale conexe. Cu referire la infracțiunile de neglijență în serviciu, autorul afirmă că persoana cu funcție de răspundere poate să răspundă pentru cauzarea urmărilor prejudiciabile doar în cazurile în care acțiunile (inacțiunile) sale de serviciu au precedat survenirea urmării, fiind cauza nemijlocită și principală în producerea acesteia.

În continuare, atenția noastră este direcționată spre analiza materialelor științifice semnate de *Iu.S. Rubțova* în anii 2016 și 2017.³⁷ Este efectuată analiza juridico-penală a infracțiunilor de neglijență în serviciu din perspectiva săvârșirii acestora de către un subiect special: de ofițerul de urmărire penală. Se enunță, just, că, fiind componente materiale, în lipsa urmării prejudiciabile conduita imprudentă a persoanei publice trebuie considerată abatere disciplinară.

Trezește semne de întrebare următoarea afirmație a autoarei: „[N]eglijența în serviciu este comisă cu vinovăție mixtă, întrucât față de fapta prejudiciabilă făptuitorul manifestă intenție, iar față de urmarea prejudiciabilă – imprudență. Dar, în general, neglijența în serviciu este o infracțiune imprudentă”.³⁸

În continuare sunt luate în vizor materialele științifice elaborate de *V.A. Kocerga* în aceiași ani 2016, 2017.³⁹ În demersurile științifice ale autorului sunt examinate semnele constitutive ale infracțiunilor de neglijență în serviciu. De asemenea, este realizat un studiu comparativ al legislațiilor penale ale unor state străine în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu. La fel, sunt trasate liniile de demarcație dintre neglijența în serviciu și alte infracțiuni similare, inclusiv infracțiunile cu care se atestă un raport de concurență.

³⁶ Рыжанков А.Ю. *Незаконное привлечение к уголовной ответственности за служебную халатность как нарушение права человека на правосудие*. În: Полоцкий государственный университет, 2016.

³⁷ Рубцова Ю.С. *Уголовно-правовая характеристика преступной халатности при производстве предварительного расследования в форме дознания*. În: Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России, 2016, №4(72); Рубцова Ю.С. *Должностная халатность при производстве предварительного расследования в форме дознания (уголовно-правовые и криминологические вопросы)* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2017.

³⁸ Рубцова Ю.С. *Должностная халатность при производстве предварительного расследования в форме дознания (уголовно-правовые и криминологические вопросы)*, p.17; Рубцова Ю.С. *Уголовно-правовая характеристика преступной халатности при производстве предварительного расследования в форме дознания*, p.100.

³⁹ Кочерга В.А. *Формы деяния в составе халатности: дискуссионные аспекты*. În: Общество: политика, экономика, право, 2016, №3; Кочерга В.А. *Последствия халатности: уголовно-правовой анализ*. În: Теория и практика общественного развития, 2016, №5; Кочерга В.А. *Халатность: содержательные, компаративистские, правоприменительные аспекты* / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2017.

În **Capitolul 2 – Semnele obiective ale infracțiunilor de neglijență în serviciu** – sunt scoase în evidență particularitățile obiectului și ale laturii obiective a infracțiunilor consemnate la art.329 CP RM.

S-a arătat că relațiile sociale cu privire la activitatea normală de serviciu, desfășurată de alte entități decât de cele specificate la art.123 și 123¹ CP RM, nu sunt protejate prin normele incriminatoare amplasate în Capitolul XV al Părții Speciale a Codului penal.

Legiuitorul moldav a mers pe calea lărgirii cercului relațiilor sociale *sui generis* protejate prin normele de incriminare amplasate în cadrul Capitolului XV al Părții Speciale a Codului penal, incluzând în această categorie nu doar relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității în cadrul organelor puterii de stat centrale și locale, dar și a celor care nu implică serviciul în cadrul acestor organe, însă care vizează sfera publică (activitatea desfășurată în cadrul întreprinderilor de stat, municipale, instituțiilor publice, de persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public, activitatea desfășurată de persoanele publice străine și de funcționarii internaționali etc.).

Se evocă că obiectul juridic principal al infracțiunilor reunite sub denumirea de neglijență în serviciu îl formează relațiile sociale cu privire la buna desfășurare de către persoana publică a activității sale de serviciu în sfera publică exprimată în îndeplinirea adecvată a obligațiilor de serviciu stabilite în competența sa.⁴⁰

S-a demonstrat că conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor de neglijență în serviciu se află în strictă concordanță cu conținutul urmărilor prejudiciabile reflectate în art.329 CP RM. S-a punctat că în cazul neglijenței în serviciu obiectul material nu constituie semn secundar obligatoriu, ci unul facultativ; or, nu întotdeauna faptele infracționale specificate la art.329 CP RM presupun atentarea la valori sociale prin exercitarea unei influențe infracționale asupra unor entități materiale. Se observă că nu același lucru e valabil în cazul victimei infracțiunii care evoluează pe post de semn secundar obligatoriu.

Nu pot fi privite drept victime ale infracțiunilor de neglijență în serviciu autoritățile publice, inclusiv ale administrației centrale de specialitate, precum și nici organele administrației publice locale.⁴¹

⁴⁰ Popenco A. *Obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.329 din Codul penal al Republicii Moldova*. În: Revista Procuraturii Republicii Moldova, 2019, nr.3, p.56.

⁴¹ Popenco A. *Victimă infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM)*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 07-08 noiembrie 2019). Seria „Științe juridice și economice”. Chișinău: CEP USM, 2019, p.224.

În planul laturii obiective a infracțiunii se subliniază că neîndeplinirea și îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, ca și efect, sunt modalități normative asemănătoare (și într-un caz și în altul fiind vorba de obligații neexecutate). Diferența e că în cazul neîndeplinirii făptuitorul omite în general să-și îndeplinească obligațiile de serviciu, pe când în ipoteza îndeplinirii necorespunzătoare făptuitorul recurge la acte de executare a obligațiilor de serviciu, dar într-un volum insuficient, necalitativ, peste termen etc., deci, acționează, dar insuficient, defectuos etc.

Autorul remarcă că, deși cele două modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile consemnate la art.329 CP RM comportă un caracter alternativ, în unele cazuri din practica judiciară se observă cum unele persoane abilitate cu aplicarea legii penale rețin la calificare în mod automat (cel mai probabil, din inerție) ambele forme de manifestare a ilicitului penal.

Se ajunge la concluzia că neîndeplinirea obligațiilor de serviciu presupune comportamentul exteriorizat al persoanei publice în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu concretizat în abținerea (omisiunea) acesteia de la realizarea îndatoririlor sale, în prezența obligației și a posibilității de a acționa.

La analiza laturii obiective au fost utilizate un șir de hotărâri judecătorești. Studiul practicii judiciare în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu demonstrează existența unor probleme cu care se confruntă cei abilitați cu aplicarea legii penale la încadrarea *in concreto* a faptelor prejudiciabile în tiparul normelor prevăzute la art.329 CP RM. În special, se observă dificultăți la calificarea celor săvârșite în acord cu semnele laturii obiective a componentelor de infracțiune înscrise la art.329 CP RM: fapta și urmarea prejudiciabilă.⁴²

Se conchide că săvârșirea faptei prejudiciabile în lipsa atribuțiilor de serviciu care au condiționat comiterea acesteia nu permite angajarea răspunderii penale în baza art.329 CP RM.

Neidentificarea obligațiilor de serviciu (în pofida că acestea există, dar nu au fost îndeplinite sau au fost îndeplinite necorespunzător) echivalează cu lipsa acestora și, în consecință, nu poate determina angajarea răspunderii penale în temeiul art.329 CP RM.

În procesul încadrării juridico-penale în tiparul art.329 CP RM, cel abilitat cu aplicarea legii penale, necesarmente urmează să stabilească: a) cercul obligațiilor de serviciu impuse spre executare persoanei publice; b) obligațiile concrete care nu au fost îndeplinite sau au fost îndeplinite necorespunzător și dacă acestea vizau sfera sa de atribuții; c) dacă urmările

⁴² Popenco A. *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): examen al unor abordări din jurisprudența Republicii Moldova*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2018, nr.3(113), p.134.

prejudiciabile survenite, indicate în dispoziția normelor înscrise la art.329 CP RM, se află în raport de cauzalitate cu fapta persoanei publice exprimată în încălcarea obligațiilor sale de serviciu, stabilite *in concreto*, prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a acestora.⁴³

În opinia autorului, expresia „obligații de serviciu” nu trebuie redusă la accepțiunea *stricto sensu*, de obligații rezultate dintr-un raport de muncă, ci la accepțiunea *lato sensu* desprinsă implicit, din textul alin.(2) art.123 CP RM care înglobează, inclusiv, dar fără a se limita la ele obligațiile avocatului, ale notarului, ale executorului judecătoresc, precum și ale oricărei alte persoane autorizate sau investite de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public.

Se constată că în procesul calificării neglijenței în serviciu neinvocarea normelor completatoare are drept consecință inaplicabilitatea normelor de incriminare incomplete înscrise la art.329 CP RM. Respectiv, trebuie considerate eronate pozițiile cazuale de încadrare a neglijenței în serviciu în tiparul art.329 CP RM care nu conțin trimiteri către normele exacte din actul legislativ și/sau normativ de referință ce cuprinde obligațiile concrete de a căror neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare se face vinovat făptuitorul.

Cu privire la structura laturii obiective a infracțiunilor de neglijență în serviciu consemnate la art.329 CP RM, autorul observă că, deși majoritatea legislațiilor statelor străine care incriminează neglijența în serviciu conțin componente materiale de infracțiune, totuși, în unele legiuri penale ale acestora (aflate în minoritate) sunt sesizate componente de infracțiune (similare celor înscrise la art.329 CP RM) după modelul celor formale.

Din perspectiva principiului „*ultima ratio*” pare a fi întemeiată poziția legiuitorului moldav de a include urmarea prejudiciabilă și, respectiv, legătura de cauzalitate dintre faptă și urmare pe post de semne constitutive ale infracțiunilor de neglijență în serviciu.

Din perspectiva coraportului dintre răspunderea penală și cea disciplinară pasibilă a fi angajată pentru comiterea faptelor de neglijență în serviciu, autorul notează că nu orice răspundere disciplinară implică antrenarea răspunderii penale. Și invers: angajarea răspunderii penale pentru comiterea neglijenței în serviciu nu implică necesarmente antrenarea răspunderii disciplinare. Nu este exclus, însă, angajarea ambelor forme ale răspunderii juridice, fără a se încălca principiul neadmiterii tragerii duble la răspundere.

⁴³ Popenco A. *Examen teoretico-practic privind fapta prejudiciabilă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM)*. În: Materialele Conferinței științifice aniversare cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național” (Chișinău, 01-02 octombrie 2019). Chișinău: CEP USM, 2020, p.322.

Se enunță că urmarea prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM poate avea, în exclusivitate, caracter patrimonial, fapt rezultat din interpretarea sistematică a respectivei norme în raport cu cea specificată la alin.(1) art.126 CP RM.⁴⁴

La stabilirea prejudiciului patrimonial sub forma daunelor în proporții mari se va ține cont doar de prejudiciul efectiv cauzat, nu și de venitul ratat. Fiind o noțiune abstractă și probabilă (cel puțin, pentru dreptul penal), venitul ratat nu poate fi cuprins de atitudinea psihică a făptuitorului. Pe cale de consecință, în asemenea ipoteze se atestă lipsa laturii subiective – element al componentei de infracțiune. Tragerea la răspundere penală pentru simplul fapt al cauzării unui prejudiciu sub forma venitului ratat, în lipsa atitudinii psihice a făptuitorului față de posibilitatea existenței acestuia și mai ales față de întinderea sa, contravine principiului incriminării subiective.⁴⁵

Autorul enunță că în ipoteza în care în rezultatul comportamentului neglijent al persoanei publice, manifestat în procesul îndeplinirii obligațiilor sale de serviciu, în exclusivitate este prejudiciată imaginea autorității publice în care acesta activează, cele comise trebuie apreciate drept abatere disciplinară, nu însă neglijență în serviciu, fiind suficientă angajarea răspunderii disciplinare.

Din punctul de vedere al tehnicii legislative de construire a infracțiunilor în cadrul articolului legii penale, autorul conchide că, în sensul art.329 CP RM, este inacceptabil ca urmările prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari cauzate drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice (ca rezultat al neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu) să fi determinat, la rândul lor, în mod progresiv, cauzarea decesului persoanei. Concluzia autorului este fundamentată pe teza, potrivit căreia: la lit.a) alin.(2) art.329 CP RM este prevăzută o variantă-tip de infracțiune, nu însă o variantă-agravată.

În același registru, autorul remarcă că din locuțiunea înscrisă la alin.(2) art.329 CP RM „Aceleași acțiuni care au provocat:” s-ar desprinde de parcă la respectivul alineat este prevăzut un semn calificativ (circumstanțial agravant), dar nu o infracțiune în variantă-tip.

Cu riscul de a încărca textul art.329 CP RM, dar în scopul de a înlătura divergențele de interpretare și aplicare a art.329 CP RM, autorul sugerează legiuitorului moldav să înlocuiască locuțiunea „Aceleași acțiuni care au provocat:” cu expresia „Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu dacă aceasta a cauzat:”.

⁴⁴ Popenco A. *Urmarea prejudiciabilă a infracțiunii de neglijență în serviciu prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM, partea I.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr.3(46), p.13.

⁴⁵ Popenco A. *Urmarea prejudiciabilă a infracțiunii de neglijență în serviciu prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM, partea II.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr.4(47), p.33.

O asemenea manieră de redactare a textului normei incriminatoare va conferi practicianului claritate în ceea ce privește natura juridică a infracțiunilor consemnate la art.329 CP RM, în special a celor ulterioare neglijenței în serviciu în varianta-tip de la alin.(1) art.329 CP RM.⁴⁶

S-a mai evidențiat că practica judiciară în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu este neuniformă în ceea ce privește stabilirea conținutului semnului „alte urmări grave”, neuniformitate condiționată de caracterul evaziv, neclar și ambiguu al respectivului semn, motiv pentru care prin hotărârea Curții Constituționale nr.24/2019 a și fost declarat neconstituțional textul „alte urmări grave” înscris în conținutul lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, respectivul semn fiind exclus, pe bună dreptate, din textul art.329 CP RM.

Totodată, în vederea suplinirii vidului legislativ creat prin eliminarea semnului „alte urmări grave” din textul lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, autorul propune includerea vătămării medii a sănătății persoanei în cadrul normei de la alin.(1) art.329 CP RM, întrucât respectiva urmare, după gradul prejudiciabil, este comparabilă cu daunele în proporții mari.⁴⁷

Se mai recomandă inserarea la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM a urmării prejudiciabile sub forma „vătămării grave a sănătății persoanei”. Vătămarea gravă a sănătății și decesul persoanei cauzate din imprudență sunt urmări prejudiciabile comparabile ca pericol social, motiv pentru care și propunerea de a le insera sub egida aceluiași alineat.

De asemenea, autorul sugerează introducerea unui nou alineat (1¹) în cadrul art.329 CP RM care să incrimineze neglijența în serviciu concretizată în cauzarea unor daune în proporții deosebit de mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice. De această dată, autorul este de părere că neglijența în serviciu care a provocat o asemenea urmare prejudiciabilă este mai puțin periculoasă ca neglijența în serviciu care a provocat vătămarea gravă a sănătății sau decesul persoanei, ceea ce a și determinat poziția sa de a fi instituită o nouă infracțiune în cadrul unui nou alineat. În același timp, consideră că cauzarea unor daune în proporții deosebit de mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice comportă grad prejudiciabil mai mare decât neglijența în serviciu cauzatoare de daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

Tot în conjunctura urmării prejudiciabile, autorul afirmă că cauzarea decesului a două sau mai multor persoane în rezultatul uneia și aceleiași fapte de neglijență în serviciu nu poate conta la calificare, ci doar la stabilirea pedepsei penale.

⁴⁶ Popenco A. *Neglijența în serviciu care a provocat alte urmări grave (lit.b) alin.(2) art.329 CP RM): aspecte teoretice și practice*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2019, nr.3(123), p.228.

⁴⁷ *Ibidem*, p.220.

Totuși, autorul este de părere că acest lucru ar trebui să comporte importanță calificativă, motiv pentru care înaintează propunerea *de lege ferenda* de a fi introdusă în textul art.329 CP RM circumstanța agravantă „decesul a două sau mai multor persoane”. Drept argumente evocă următoarele: a) este pe deplin justificată, din punctul de vedere al tratamentului sancționator, agravarea răspunderii penale pentru săvârșirea neglijenței în serviciu soldată cu decesul a două sau mai multor persoane; b) interpretând sistemic art.329 și 149 CP RM, se constată că articolul din urmă (care incriminează cazul general de lipsire de viață din imprudență) conține la alin.(2) o circumstanță agravantă similară. De asemenea, un atare semn circumstanțial este identificat și în cazul altor infracțiuni comise din imprudență (de exemplu: alin.(5) art.264 CP RM etc.); 3) în plan comparat sunt surprinse suficiente modele legislative care să conțină un semn circumstanțial agravant similar.

În **Capitolul 3 – Semnele subiective ale infracțiunilor de neglijență în serviciu** – este efectuată analiza subiectului și a laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM.

În planul subiectului infracțiunii s-a statuat că pentru antrenarea răspunderii penale în baza art.329 CP RM, ținând cont de calitatea specială a subiectului infracțiunii, de regulă, este necesar ca făptuitorul să fi atins o vârstă mult mai mare decât cea de 16 ani, deși acesta este pragul minim legal stabilit pentru săvârșirea infracțiunilor de neglijență în serviciu.

S-a demonstrat că întreprinzătorul individual, salariatul unei societăți comerciale, inclusiv persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală (reprezentând sectorul privat), nu pot fi subiecți ai infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM, întrucât normele enunțate stabilesc răspunderea penală pentru conduita imprudentă în sectorul public.

Persoanele care deserveșc auxiliar și tehnic autoritățile publice, inclusiv cele autonome sau de reglementare, întreprinderile de stat sau municipale, alte persoane juridice de drept public nu pot apărea pe post de subiecți ai infracțiunilor de neglijență în serviciu, întrucât nu-și exercită atribuțiile de serviciu în realizarea unei funcții publice. Acestea nu pot fi considerate nici persoane publice asimilate funcționarilor publici. Încălcarea din imprudență a obligațiilor pur profesionale nu poate antrena răspunderea penală în baza art.329 CP RM, nefiind exclus însă ca asemenea comportamente să cadă sub incidența altor norme de incriminare.

Autorul relevă că faptul săvârșirii neglijenței în serviciu de către o persoană cu funcție de demnitate publică nu contează la încadrare în tiparul art.329 CP RM, de aceasta se va ține cont doar în planul individualizării pedepsei penale.

În cazul infracțiunilor de neglijență în serviciu nu este posibilă participația penală. În lipsa participației penale, fiecare dintre subiecți care se face vinovat de comiterea neglijenței în

serviciu și care a cooperat cu celălalt la săvârșirea faptei infracționale urmează a fi tras la răspundere penală în baza art.329 CP RM în mod de sine stătător.⁴⁸

Cu referire la latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu autorul menționează că la descrierea infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM legiuitorul nu a prevăzut explicit forma vinovăției cu care acționează făptuitorul la comiterea faptei prejudiciabile, precum și nici atitudinea psihică a acestuia față de urmările prejudiciabile cauzate, motiv din care, observă autorul, în literatura de specialitate nu există unanimitate de păreri în ce privește forma vinovăției avută în vedere de legiuitor la adoptarea textului normelor de incriminare supuse analizei.

Interpretând sistematic normele înscrise la art.329 CP RM în raport cu cele specificate la art.327 CP RM, se ajunge la concluzia că infracțiunile de neglijență în serviciu nu pot fi comise intenționat, ci doar din imprudență.

Din perspectivă comparată, autorul observă că legiuitorul suedez, norvegian și cel leton au decis să reunească în cadrul uneia și aceleiași norme conduita intenționată și cea imprudentă manifestată de persoana publică în procesul îndeplinirii obligațiilor sale de serviciu.

Se evocă că maniera legislativă de descriere a laturii subiective în conținutul art.329 CP RM creează probleme la determinarea modalității concrete a imprudenței pe care trebuie să o manifeste făptuitorul pentru a i se imputa neglijența în serviciu. Autorul susține că formula „neglijența în serviciu” din titulatura art.329 CP RM are menirea de a caracteriza, în special, latura obiectivă a infracțiunilor consemnate la art.329 CP RM, nu însă cea subiectivă, deși se pare că intenția legiuitorului a fost alta.⁴⁹

Din aceste motive, autorul propune redenumirea titlaturii art.329 CP RM din „Neglijența în serviciu” în „Încălcarea din imprudență a obligațiilor de serviciu”. Totodată, sugerează legiuitorului să stipuleze în mod expres în dispoziția normelor înscrise la art.329 CP RM imprudența drept formă a vinovăției cu care trebuie să acționeze făptuitorul la săvârșirea ilicitului penal.

Se arată că expresia „atitudine neconștiincioasă” din conținutul alin.(1) art.329 CP RM sugerează, cu foarte mare dificultate, că infracțiunile de neglijență în serviciu pot fi comise cu încredere exagerată.

Ca consecință logică la propunerile *de lege ferenda* înaintate, autorul constată raționalitatea excluderii expresiei „ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiincioase față de ele” din

⁴⁸ Popenco A. *Participația penală vs neglijența în serviciu (art.329 CP RM): scurt examen de compatibilitate*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 08-09 noiembrie 2018). Seria „Științe juridice”. Chișinău: CEP USM, 2018, p.292-295.

⁴⁹ Popenco A. *Latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM), partea I*. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2020, nr.1(52), p.35.

textul alin.(1) art.329 CP RM, fiind suficientă reflectarea expresă a formei vinovăției în dispoziția normei.

Analizând sistematic conținutul altor norme incriminatoare din Partea Specială a Codului penal, autorul sesizează lipsa unor asemenea cauze ale unui sau altui comportament infracțional. De fapt, acestea nu sunt catalogate drept semne ale componenței de infracțiune. Prin urmare, este superfluă specificarea acestora în tiparul art.329 CP RM. Acestea nu facilitează în niciun mod procesul de interpretare și aplicare a art.329 CP RM. Din contra, utilizarea unor asemenea expresii îngreunează semnificativ acest proces. Mai mult, nu este exclus ca cauza conduitei imprudente a persoanei publice să fie alta decât atitudinea neglijentă sau neconștiincioasă față de obligațiile de serviciu îndeplinite.⁵⁰

Se constată că infracțiunile prevăzute la art.329 CP RM nu pot fi considerate ca fiind săvârșite cu două forme de vinovăție.

În perimetrul delimitării infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM de fapta comisă fără vinovăție autorul notează că posibilitatea de a conștientiza caracterul prejudiciabil al faptei de neîndeplinire sau de îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, precum și posibilitatea de a prevedea cauzarea urmărilor prejudiciabile reflectate în textul art.329 CP RM trebuie desprinsă din capacitățile și abilitățile profesionale ale persoanei publice, experiența acesteia, gradul de pregătire profesională etc.

Se evidențiază că în situația în care planează dubii privind existența sau lipsa posibilității de a prevedea cauzarea urmărilor prejudiciabile cele săvârșite, în virtutea principiului *in dubio pro reo*, trebuie apreciate ca fiind comise în lipsa acestei posibilități și, drept consecință, trebuie catalogate ca fiind comise fără vinovăție.

Autorul subliniază că dacă în exercitarea obligațiilor sale de serviciu persoana publică nu era obligată *sau* dacă, fiind obligată, nu era în stare să prevadă posibilitatea cauzării urmărilor prejudiciabile reflectate la art.329 CP RM, aceasta nu este supusă răspunderii penale pentru săvârșirea neglijenței în serviciu, întrucât lipsește vinovăția. Răspunderea penală în baza art.329 CP RM este exclusă și în ipoteza în care persoana publică a putut să prevadă posibilitatea survenirii urmărilor prejudiciabile, nefiind în același timp obligată să prevadă acest lucru.

Pentru a contura modalitatea concretă a imprudenței apare necesitatea de a reflecta în actul procesual emis cauza neîndeplinirii sau a îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

⁵⁰ Popenco A. *Latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM), partea I*. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2020, nr.1(52), p.36.

În ceea ce privește semnele secundare ale laturii subiective, autorul nuanțează că motivul infracțiunii nu constituie semn obligatoriu al faptelor penale consemnate la art.329 CP RM, fiind însă prezent în conținutul respectivelor componente de infracțiune. În același timp, scopul infracțiunii nu este prezent, în niciun mod, în structura laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM, nici pe post de semn facultativ, întrucât este incompatibil cu infracțiunile săvârșite din imprudență.

S-a demonstrat că forma prelungită a infracțiunii este incompatibilă cu infracțiunile de neglijență în serviciu, deoarece sub aspect subiectiv infracțiunea prelungită se caracterizează prin prezența intenției și a scopului. Infracțiunilor de neglijență în serviciu le sunt străine cele două particularități.

În fine, autorul consemnează că ipoteza concursului de infracțiuni prevăzută la art.329 CP RM urmează a fi distinsă de situația în care este comisă o singură infracțiune de neglijență în serviciu, dar printr-un sistem de acțiuni/inacțiuni care se află în legătură cauzală cu una și aceeași urmare prejudiciabilă.

În **Capitolul 4 – Delimitarea neglijenței în serviciu de unele fapte penale conexe** – este realizată cercetarea comparativă a infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM în raport cu unele fapte penale amplasate în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal, precum și cu alte fapte penale asemănătoare localizate în alte capitole din aceeași parte a Codului penal.

Pentru corecta încadrare a celor comise în tiparul art.329 CP RM celui abilitat cu aplicarea legii penale îi revine sarcina de a delimita neglijența în serviciu de alte fapte penale similare – atât de cele cu care se află în raport de concurență, cât și de cele cu care nu se află într-un asemenea raport.

Infracțiunile de neglijență în serviciu necesită a fi delimitate de unele fapte similare înscrise în cadrul aceluiași Capitol XV „Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică” din Partea Specială a Codului penal, precum și de unele infracțiuni amplasate în alte capitole din respectiva parte a Codului penal.

Se arată că nu doar faptele de neglijență în serviciu, dar și cele de abuz de putere sau abuz de serviciu pot fi săvârșite prin inacțiune.

Se accentuează că, comparativ cu abuzul de putere sau abuzul de serviciu, infracțiunile consemnate la art.329 CP RM implică manifestarea de către persoana publică a unui comportament concretizat în îndeplinirea defectuoasă a obligațiilor sale de serviciu, ceea ce nu

poate fi afirmat în legătură cu infracțiunile prevăzute la art.327 CP RM care, în esență, nu presupun exercitarea atribuțiilor de serviciu în mod defectuos, ci prin abuz.⁵¹

Delimitând infracțiunile prevăzute la art.327 de cele consemnate la art.329 CP RM, autorul relevă că atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă comisă și, respectiv, față de urmările prejudiciabile survenite, precum și imboldul interior determinant în luarea hotărârii infracționale constituie criterii decisive de delimitare a neglijenței în serviciu de abuzul de putere sau abuzul de serviciu.

Autorul concluzionează că interesul material este incompatibil cu infracțiunile comise din imprudență, în general, și cu infracțiunile de neglijență în serviciu, în special. Prezența interesului material în procesul încălcării obligațiilor de serviciu de către persoana publică, de regulă, necesită calificare potrivit art.327 CP RM (cu condiția că sunt întrunite și celelalte semne ale componenței de infracțiune).

În ceea ce privește liniile de demarcație între infracțiunile prevăzute la art.329 și fapta penală stipulată la art.213 CP RM, se evocă că atât încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale, cât și neglijența în serviciu care a provocat decesul persoanei atentează, în plan secundar, asupra relațiilor sociale cu privire la viața persoanei. În același timp, se observă că diferă obiectul juridic principal al infracțiunilor respective.

Se mai arată că persoanei abilitate cu aplicarea legii penale îi revine sarcina ca la calificarea celor comise în tiparul art.213 și 329 CP RM să identifice actul de referință ce cuprinde reguli concrete de acordare a asistenței medicale sau de îndeplinire corespunzătoare a obligațiilor de serviciu, a căror încălcare i se impută făptuitorului.

Disociind faptele penale sus-reliefate, autorul evidențiază că subiectului infracțiunilor de neglijență în serviciu îi sunt inerente obligațiile de serviciu, pe când subiectului infracțiunii stipulate la art.213 CP RM – obligațiile profesionale.

Tot aici este scoasă în relief concluzia, potrivit căreia subiect al neglijenței în serviciu poate fi: a) medicul sau lucrătorul medical care, în cadrul unei instituții medico-sanitare publice, îndeplinește acțiuni de ordin organizatorico-economic, administrativ de dispoziție sau funcții ale autorității publice, adică care are calitatea de persoană cu funcție de răspundere ori b) medicul sau lucrătorul medical din cadrul instituției medico-sanitare publice care, deși nu are calitatea de

⁵¹ Popenco A. *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): delimitarea de unele fapte penale similare, partea I.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2017, nr.2(41), p.22.

persoană cu funcție de răspundere, realizează acțiuni/inacțiuni relevante sub aspect juridic, adică acțiuni/inacțiuni producătoare de efecte juridice.⁵²

Medicii și alți lucrători medicali din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice care realizează acțiuni relevante sub aspect juridic fac parte din categoria persoanelor publice, întrucât sunt angajați ai persoanelor juridice de drept public.

Se observă că între normele înscrise la lit.a) și b) alin.(2) art.162, la alin.(4) art.212, la art.213, la alin.(5) art.218 CP RM etc. și cele stipulate la art.329 CP RM nu există raport de concurență, aceasta deoarece pe post de subiect al neglijenței în serviciu apare persoana publică, adică persoana care nu-și îndeplinește sau își îndeplinește necorespunzător obligațiile de serviciu, în timp ce în postura de subiect al încălcării din neglijență a regulilor și a metodelor de acordare a asistenței medicale sau al neacordării de ajutor unui bolnav ori al contaminării cu maladia SIDA de către lucrătorul medical etc. poate apărea doar persoana care nu-și îndeplinește sau își îndeplinește necorespunzător obligațiile profesionale.

Normele de la art.329 CP RM se pot afla în concurență cu alte norme incriminatoare. Pe de o parte, normele de la art.329 CP RM pot să apară pe post de norme speciale în raport cu alte norme, iar, pe de altă parte, acestea pot constitui norme generale față de alte norme. De exemplu, se relevă că normele de la art.183 CP RM sunt speciale în raport cu cele înscrise la art.329 CP RM, aceasta deoarece stabilesc răspunderea penală pentru neglijența în serviciu manifestată în cadrul unei sfere speciale.

Autorul constată că, în ipoteza în care regulile de protecție a muncii sunt încălcate de către o persoană publică competentă să asigure respectarea drepturilor de protecție a muncii, dar care nu este o persoană cu funcție de răspundere, la calificare se va reține art.329 CP RM (evident, dacă sunt întrunite celelalte semne constitutive). Comparativ cu neglijența în serviciu, încălcarea regulilor de protecție a muncii atentează în plan principal asupra relațiilor sociale cu privire la realizarea dreptului constituțional la protecția muncii și doar în plan secundar lezează relațiile sociale cu privire la realizarea corespunzătoare a obligațiilor de serviciu de către persoana cu funcție de răspundere.

⁵² Popenco A. *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): delimitarea de unele fapte penale similare, partea II*. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2017, nr.3(42), p.15.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în urma cercetării efectuate rezidă în:

1. Analiza accepțiunilor și tezelor doctrinare evocate de oamenii de știință din Republica Moldova, precum și de cei din alte state, pe marginea infracțiunilor de neglijență în serviciu;
2. Abordarea teoretico-normativă a elementelor componentelor de infracțiune consacrate juridic la art.329 CP RM;
3. Determinarea particularităților definiției ale victimei infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM;
4. Aprecierea conținutului urmărilor prejudiciabile consemnate la art.329 CP RM;
5. Stabilirea coraportului dintre normele prevăzute la art.329 CP RM și cele stipulate în cuprinsul actelor normative de referință;
6. Analiza critică a tehnicii legislative de construcție a normelor înscrise la art.329 CP RM;
7. Cercetarea practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM;
8. Disocierea infracțiunilor consemnate la art.329 CP RM de unele fapte conexe amplasate în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal, precum și de alte fapte penale asemănătoare localizate în alte capitole din aceeași parte a Codului penal;
9. Realizarea studiului comparativ în materia ce vizează infracțiunile de neglijență în serviciu în raport cu reglementările din legislațiile penale ale unor state străine;
10. Depistarea curențelor legislative ce îngreunează aplicabilitatea normelor de incriminare prevăzute la art.329 CP RM;
11. Formularea propunerilor legislative apte să îmbunătățească conținutul normelor ce incriminează faptele de neglijență în serviciu.

Sintetizând cele expuse în lucrare, autorul formulează următoarele **concluzii generale**:

- 1) Conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor de neglijență în serviciu se află în strictă dependență de conținutul urmărilor prejudiciabile reflectate în textul art.329 CP RM.
- 2) Nu pot fi privite drept victime ale infracțiunilor de neglijență în serviciu autoritățile publice, inclusiv ale administrației centrale de specialitate, precum și nici organele administrației publice locale.
- 3) Neidentificarea obligațiilor de serviciu (în pofida că acestea există, dar nu au fost îndeplinite sau au fost îndeplinite necorespunzător) echivalează cu lipsa acestora și, în consecință, nu poate determina angajarea răspunderii penale în baza art.329 CP RM.
- 4) În procesul calificării neglijenței în serviciu neinvocarea normelor completatoare are drept consecință inaplicabilitatea normelor de incriminare incomplete înscrise la art.329 CP RM.

5) La stabilirea prejudiciului patrimonial sub forma daunelor în proporții mari și, respectiv, a celor în proporții deosebit de mari se va ține cont doar de prejudiciul efectiv cauzat, nu și de venitul ratat.

6) În sensul art.329 CP RM, este inacceptabil ca urmările prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari cauzate drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice (ca rezultat al neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu) să fi determinat, la rândul lor, în mod progresiv, cauzarea decesului persoanei.

7) Întreprinzătorul individual, salariatul unei societăți comerciale, inclusiv persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală (reprezentând sectorul privat), nu pot fi subiecți ai infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM, întrucât normele enunțate stabilesc răspunderea penală pentru conduita imprudentă în sectorul public.

8) Interpretând sistematic normele înscrise la art.329 CP RM în raport cu cele specificate la art.327 CP RM, se ajunge la concluzia că infracțiunile de neglijență în serviciu nu pot fi comise intenționat, ci doar din imprudență.

9) Expresia „atitudine neconștiincioasă” din conținutul alin.(1) art.329 CP RM sugerează (însă, cu foarte mare dificultate) că infracțiunile de neglijență în serviciu pot fi comise cu încredere exagerată.

10) În situația în care planează dubii privind existența sau lipsa posibilității de a prevedea cauzarea urmărilor prejudiciabile, cele săvârșite, în virtutea principiului *in dubio pro reo*, trebuie apreciate ca fiind comise în lipsa acestei posibilități și, drept consecință, trebuie catalogate ca fiind comise fără vinovăție.

11) Scopul infracțiunii nu este prezent, în niciun mod, în structura laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM, nici pe post de semn facultativ, întrucât este incompatibil cu infracțiunile săvârșite din imprudență.

12) Forma prelungită a infracțiunii este incompatibilă cu infracțiunile de neglijență în serviciu, întrucât sub aspect subiectiv infracțiunea prelungită se caracterizează prin prezența intenției și a scopului, ceea ce este străin infracțiunilor de neglijență în serviciu.

13) Ipoteza concursului de infracțiuni prevăzute la art.329 CP RM urmează a fi distinsă de situația în care este comisă o singură infracțiune de neglijență în serviciu, dar printr-un sistem de acțiuni/inacțiuni care se află în legătură causală cu una și aceeași urmare prejudiciabilă.

14) Încălcarea din imprudență a obligațiilor pur profesionale nu poate antrena răspunderea penală în baza art.329 CP RM, nefiind exclus, însă, ca asemenea comportamente să cadă sub incidența altor norme de incriminare.

Problema științifică actuală soluționată constă în elaborarea unui cadru conceptual complex cu referire la infracțiunile de neglijență în serviciu în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecțiunilor de care suferă normele de incriminare supuse analizei și, corespunzător, înaintarea unui șir de propuneri menite să îmbunătățească textul incriminator examinat în vederea facilitării activității practicienilor privind aplicarea corectă a normelor înscrisă la art.329 CP RM.

Urmărind scopul de a îmbunătăți textul art.329 CP RM autorul formulează următoarele **recomandări**:

1) Modificarea denumirii art.329 CP RM din „Neglijența în serviciu” în „Încălcarea din imprudență a obligațiilor de serviciu”;

2) Stipularea expresă în dispoziția normelor înscrise la art.329 CP RM a imprudenței drept formă a vinovăției cu care trebuie să acționeze făptuitorul la săvârșirea ilicitului penal;

3) Excluderea expresiei „ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele” din textul alin.(1) art.329 CP RM;

4) Înlocuirea locuțiunii „Aceleași acțiuni care au provocat:” de la alin.(2) art.329 CP RM cu expresia „Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare din imprudență de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu dacă aceasta a cauzat:”. Aceeași modificare urmează a fi operată la alin.(1¹) art.329 CP RM;

5) Specificarea, la alin.(1) art.329 CP RM, a vătămării medii a sănătății persoanei în calitate de urmare prejudiciabilă cu caracter alternativ;

6) Instituirea, în cadrul lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, a urmării prejudiciabile concretizate în „vătămarea gravă a sănătății persoanei”;

7) Introducerea unui nou alineat (1¹) care să incrimineze neglijența în serviciu concretizată în cauzarea unor daune în proporții deosebit de mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice;

8) Introducerea circumstanței agravante „decesul a două sau mai multor persoane” în cadrul unui nou alineat (3).

Avantajele unor asemenea recomandări se vor exprima în:

- a) Determinarea exactă a conținutului art.329 CP RM și, implicit, înlăturarea dubiilor de interpretare a textului respectivului articol;
- b) Facilitarea activității practicienilor privind aplicarea art.329 CP RM;
- c) Ajustarea cadrului incriminator la tehnica normală de construcție a componentelor de infracțiune în textul articolului din legea penală;

- d) Asigurarea atingerii scopului pedepsei penale prin agravarea răspunderii în ipoteza săvârșirii neglijenței în serviciu care a cauzat decesul a două sau mai multor persoane;
- e) Evitarea condamnării Republicii Moldova de către CtEDO prin asigurarea unui text de lege clar și previzibil.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării este orientat spre:

1. Aprofundarea concepției în partea ce vizează introducerea răspunderii penale pentru neglijența în serviciu în sectorul privat.
2. Investigarea, mult mai temeinică, a coraportului dintre infracțiunile de neglijență în serviciu și unele instituții consacrate în Partea Generală a Codului penal.
3. Abordarea aspectelor privind concurența dintre normele înscrise la art.329 CP RM și alte norme din Partea Specială a Codului penal.

ADNOTARE

Popenco Adrian, „Aspecte teoretice și practice ale infracțiunii de neglijență în serviciu”. Teză de doctor în drept. Școala doctorală Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2020.

Structura lucrării: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 370 titluri, 228 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 12 lucrări.

Cuvinte-cheie: infracțiune de serviciu, imprudență, atribuții de serviciu, persoană publică, atitudine neconștientă sau neglijență, delimitare, studiu comparat, practică judiciară etc.

Domeniul de studiu: Drept penal. Partea specială.

Scopul și obiectivele lucrării: scopul lucrării constă în efectuarea unei investigații teoretico-normative solide în materia ce vizează infracțiunile de neglijență în serviciu, în depistarea și clarificarea problemelor practice cu care se confruntă persoanele abilitate cu aplicarea legii penale, *in concreto* – a normelor înscrise la art.329 CP RM, precum și în identificarea carențelor de care suferă respectivele norme, cu formularea unor propuneri legislative apte să îmbunătățească cadrul legal actual în materie. Drept *obiective* au fost trasate: abordarea teoretico-normativă a elementelor componentelor de infracțiune consacrate juridic la art.329 CP RM; identificarea coraportului dintre normele prevăzute la art.329 CP RM și cele cuprinse în actele normative de referință; analiza critică a tehnicii legislative de construcție a normelor înscrise la art.329 CP RM; cercetarea practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM; depistarea carențelor legislative ce îngreunează aplicabilitatea normelor incriminatoare prevăzute la art.329 CP RM; formularea propunerilor *de lege ferenda* apte să îmbunătățească conținutul normelor ce incriminează faptele de neglijență în serviciu.

Noutatea și originalitatea științifică își găsește exprimare în faptul că sunt identificate varii probleme teoretico-practice de ultimă oră la care s-a încercat a fi aduse soluții potrivite.

Noutatea științifică a lucrării elaborate consistă și în: a) punctarea manierei de identificare a conținutului obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM prin raportarea acestuia la tipul urmărilor prejudiciabile survenite; b) stabilirea entităților ce nu pot apărea în postura de victime ale infracțiunilor de neglijență în serviciu; c) evidențierea coraportului dintre normele incomplete prevăzute la art.329 CP RM și cele completatoare din actele normative de referință; d) argumentarea plenară a conținutului celor două modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile prin prisma practicii judiciare în materie; e) relevarea exactă a conținutului urmărilor prejudiciabile consemnate în art.329 CP RM; f) demonstrarea, prin raționamente, a imposibilității evoluării venitului ratat în calitate de formă a daunelor în proporții mari; g) identificarea argumentată a liniilor de demarcație între infracțiunile de neglijență în serviciu și alte fapte penale conexe etc.

Semnificația teoretică: lucrarea reprezintă o sursă științifico-metodologică necesară doctrinei autohtone, și nu doar, contribuind la dezvoltarea continuă a științei dreptului penal.

Valoarea aplicativă: lucrarea poate fi utilă persoanelor abilitate cu aplicarea legii penale cazurilor practice concrete. Studiul comportă importante valențe teoretico-practice, analizei fiind supuse peste 85 de hotărâri judecătorești, care au și servit drept bază empirică la elaborarea acestui demers științific. În rezultatul cercetării întreprinse sunt formulate recomandări practice, precum și propuse diverse soluții de calificare pentru anumite situații problematice.

АННОТАЦИЯ

Попенко Адриан, «Теоретические и практические аспекты преступления в виде служебной халатности». Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Докторальная школа юридических наук Государственного университета Молдовы. Кишинэу, 2020

Структура диссертации: введение, четыре главы, выводы и рекомендации, библиография из 370 названий; 228 страниц составляют основную часть диссертации. Достигнутые результаты опубликованы в 12 научных работах. **Ключевые слова:** служебное преступление, неосторожность, служебные обязанности, публичное лицо, недобросовестное и небрежное/халатное отношение, разграничение, сравнительный анализ, судебная практика и др. **Предмет исследования:** Уголовное право. Особенная часть.

Цель и задачи исследования. *Цель* исследования заключается в проведении углубленного нормативно-теоретического анализа преступлений в виде служебной халатности, в выявлении проблем, с которыми сталкиваются на практике профессионалы, применяющие уголовный закон, в частности – нормы, закрепленные в ст.329 УК РМ, а также в выделении недостатков, допущенных в этих нормах, и в предложении поправок, которые могут способствовать усовершенствованию действующего законодательства. Были определены следующие *задачи:* нормативно-теоретический анализ признаков состава уголовно наказуемых преступлений предусмотренных в ст.329 УК РМ; выявление соотношения между положениями ст.329 УК РМ и положениями, содержащимися в нормативных актах в данной отрасли; критический анализ законодательной техники, используемой при составлении норм, закрепленных в ст.329 УК РМ; изучение судебной практики по преступлениям, предусмотренным в ст.329 УК РМ; выделение законодательных недостатков, затрудняющих применение инкриминирующих положений ст.329 УК РМ; внесение предложений *de lege ferenda*, направленных на усовершенствование содержания норм, устанавливающих уголовную ответственность за деяния в виде служебной халатности.

Научная новизна и оригинальность исследования выражается в том, что были обозначены и раскрыты различные теоретические и практические проблемы, которым была предпринята попытка предложить адекватные решения. Научная новизна работы состоит: а) в детальном изложении методики раскрытия содержания вторичного правового предмета преступлений, предусмотренных в ст.329 УК РМ, исходя из формы проявления пагубных последствий; б) в определении лиц, которые не могут предстать перед судом в качестве потерпевших по преступлениям в виде служебной халатности; в) в выделении соотношения между неполными положениями ст.329 УК РМ и дополняющими положениями, содержащимися в нормативных актах в данной отрасли; г) в полноценной аргументации содержания двух используемых нормативных способов выражения деяния, исходя из судебной практики в данной области; е) в точном раскрытии содержания пагубных последствий, обозначенных в ст.329 УК РМ; ф) в изложении рассуждений, доказывающих невозможность оценивать упущенную выгоду, как одну из форм нанесения ущерба в крупных размерах; г) в аргументированном определении демаркационных линий между преступлениями в виде служебной халатности и другими смежными уголовными деяниями. **Теоретическое значение.** Работа представляет собой научно-методологический источник, необходимый национальной доктрине (и не только), и способствующий непрерывному научному развитию отрасли уголовного права.

Прикладное значение. Данный труд может быть полезным профессионалам при применении уголовного закона и разрешении конкретных дел. Исследование имеет не только существенное теоретическое значение, но и практическое: изучено более 85 судебных решений, которые стали эмпирической основой для данной научной работы. Проведенные исследования позволили автору предложить ряд рекомендаций и решений относительно квалификации в сложных ситуациях.

ANNOTATION

Popenco Adrian “Theoretical and Practical Aspects of the Negligence in Performance of Duties Offence”. PhD Thesis. Doctoral School of Legal Studies from Moldova State University. Chisinau, 2020

Thesis structure: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 370 titles, 228 pages basic text. The fundamental ideas and scientific results are exposed and published in 12 scientific papers.

Key-words: offence in public position, imprudence, professional duties, public person, unconscious or negligent attitude, delimitation, comparative study, judicial practice etc.

The domain of study: This thesis belongs to the criminal law, the Special Part.

The purpose and objectives of the study: the purpose of the paper is to carry out a solid theoretical-normative investigation in the matter of the negligence in performance of duties offences, in detecting and clarifying the practical problems faced by the persons empowered with the application of the criminal law when applying *in concreto* the norms registered in the art.329 CC RM , as well as in identifying the deficiencies of the respective norms, with the formulation of legislative proposals able to improve the current legal framework in this matter. The *objectives* are: the theoretical-normative approach of the elements of the criminal components legally enshrined in art.329 CC RM; identification of the correlation between the norms stipulated in art.329 CC RM and those included in the normative acts of reference; critical analysis of the legislative technique of construction of the norms registered in art.329 CC RM; the research of the judicial practice in the matter of the offences provided in art.329 CC RM; the detection of the legislative deficiencies that mark the incriminating norms provided in art.329 CC RM; formulation of the *de lege ferenda* proposals able to improve the content of norms that incriminate the acts of negligence in performance of duties.

The scientific novelty and originality: find expression in the fact that various last-minute theoretical-practical problems have been identified where appropriate solutions were tried. The scientific novelty of this work also consists of: a) pointing out the manner of the content identification of the secondary legal object of the crimes, provided in art.329 CC RM by referring it to the type of harmful consequences that occurred; b) establishing the entities that cannot be victims of the offences of negligence in performance of duties; c) highlighting the correlation between the incomplete norms provided in art.329 CC RM and the complementary ones from reference normative acts; d) comprehensive argumentation of the content of the two normative ways of expressing the prejudicial fact through the prism of the judicial practice in the matter; e) accurate detection of the content of the harmful consequences recorded in art.329 CC RM; f) proving, by reasoning, the impossibility of developing the missed income as a form of damages in large-scale and especially large-scale; g) the argued identification of the limits between the offences of negligence in performance of duties and other related criminal acts, etc.

The theoretical importance: the paper represents a scientific-methodological source necessary for the local doctrine, and not only, a necessity for the continuous development of the science of criminal law. **Practical value:** the work can be useful for persons empowered with the application of criminal law to concrete practical cases. The paper carries important theoretical-practical significance, analyzing over 85 court decisions, which also served as the empirical basis of this study. As a result of the undertaken research, practical recommendations were formulated as well as various qualification solutions proposed for certain problematic situations.

BIBLIOGRAFIE

1. Barbăneagră A. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009. – 860 p.
2. Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială, vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. – 1300 p.
3. Buda D. *Infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul*. În: Revista transilvană de științe administrative, 1999, nr.1(2), p.67-75.
4. *Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.
5. *Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției*. Disponibil: <http://www.cdep.ro/proiecte/2004/400/40/5/conv445.pdf>
6. *Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția*. Disponibil: https://cna.md/public/files/legislatie/conventia_penala_privind_coruptia.pdf
7. Cușnir V. *Specificul calificării infracțiunilor comise de persoanele cu funcție de răspundere*. Chișinău, 2013. – 96 p.
8. Diaconescu Gh. și Duvac C. *Tratat de drept penal: Partea Specială*. București: C.H. Beck, 2009. – 1158 p.
9. *Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul constituționalității unor prevederi din articolele 189 alin.(3) lit.f), 307 alin.(2) lit.c), 327 alin.(2) lit.c), 329 alin.(1) și alin.(2) lit.b) și din articolul 335 alin.(1¹) din Codul penal, nr.24 din 17.10.2019*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr.338-343.
10. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, nr.56 din 30.03.2017*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.216-228.
11. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017*. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_exp.php?id=216
12. *Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției penale privind corupția, nr.428 din 30.10.2003*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.229.
13. *Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, nr.158 din 06 iulie 2007*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.103-106.
14. *Legea Republicii Moldova a integrității, nr.82 din 25 mai 2017*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.229-243.
15. **Popenco A.** *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): delimitarea de unele fapte penale similare, partea I*. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2017, nr.2(41), p.19-25.
16. **Popenco A.** *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): delimitarea de unele fapte penale similare, partea II*. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2017, nr.3(42), p.10-17.
17. **Popenco A.** *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): aspecte comparative pe orizontală*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 09-10 noiembrie 2017). Seria „Științe juridice”. Chișinău: CEP USM, 2017, p.85-89.
18. **Popenco A.** *Neglijența în serviciu (art.329 CP RM): examen al unor abordări din jurisprudența Republicii Moldova*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2018, nr.3(113), p.123-136.

19. **Popenco A.** *Urmarea prejudiciabilă a infracțiunii de neglijență în serviciu prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM, partea I.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr.3(46), p.10-16.
20. **Popenco A.** *Urmarea prejudiciabilă a infracțiunii de neglijență în serviciu prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM, partea II.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr.4(47), p.31-38.
21. **Popenco A.** *Participația penală vs neglijența în serviciu (art.329 CP RM): scurt examen de compatibilitate.* În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 08-09 noiembrie 2018). Seria „Științe juridice”. Chișinău: CEP USM, 2018, p.292-296.
22. **Popenco A.** *Neglijența în serviciu care a provocat alte urmări grave (lit.b) alin.(2) art.329 CP RM): aspecte teoretice și practice.* În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2019, nr.3(123), p.218-232.
23. **Popenco A.** *Obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.329 din Codul penal al Republicii Moldova.* În: Revista Procuraturii Republicii Moldova, 2019, nr.3, p.52-56.
24. **Popenco A.** *Victima infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM).* În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 07-08 noiembrie 2019). Seria „Științe juridice și economice”. Chișinău: CEP USM, 2019, p.221-226.
25. **Popenco A.** *Examen teoretico-practic privind fapta prejudiciabilă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM).* În: Materialele Conferinței științifice aniversare cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național” (Chișinău, 01-02 octombrie 2019). Chișinău: CEP USM, 2020, p.318-328.
26. **Popenco A.** *Latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM), partea I.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2020, nr.1(52), p.32-38.
27. **Popenco A.** *Latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM), partea II.* În: Revista Institutului Național al Justiției, 2020, nr.2(53), p.52-60.
28. **Popenco A.** *Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.329 din Codul penal al Republicii Moldova.* În: Revista Procuraturii Republicii Moldova, 2020, nr.5, p.53-60.
29. **Popov R.** *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal.* Chișinău: CEP USM, 2012. – 315 p.
30. **Popov R.** *Unele controverse legate de statutul persoanei publice privită ca subiect special al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal.* În: Revista Națională de Drept, 2013, nr.6, p.65-68.
31. **Popov R.** *Aplicarea art.256 și 324 din Codul penal pentru infracțiunile comise de către cei din personalul instituțiilor medicale-sanitare sau cei din personalul instituțiilor de învățământ.* În: Revista Națională de Drept, 2015, nr.10, p.19-28.
32. **Popov R. și Stati V.** *Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. Neglijența în serviciu.* În: Manualul judecătorului pentru cauze penale. / Coord. ed. Poalelungi M. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. – 1192 p.
33. *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2016.* Disponibil: file:///C:/Users/Alina/Downloads/public_publications_1479143_md_raportul_de_ac.pdf
34. *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2017.* Disponibil: file:///C:/Users/Alina/Downloads/public_publications_1823143_md_raport_cna_201.pdf
35. *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2018.* Disponibil https://cna.md/public/files/Raport_de_activitate_CNA_2018_.pdf
36. *Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pe anul 2019.* Disponibil https://cna.md/public/files/Raport_CNA_2019_ro_engl.pdf
37. **Serbinov I.** *Unele considerații privind obiectul juridic al infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 Cod penal).* În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.7, p.33-41.

38. Serbinov I. *Subiectul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 din Codul penal), partea I*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.9, p.14-24.
39. Serbinov I. *Subiectul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 din Codul penal), partea II*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.10, p.20-28.
40. Serbinov I. *Latura subiectivă a infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 din Codul penal)*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.11, p.11-19.
41. Serbinov I. *Urmările prejudiciabile în cazul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art.329 CP RM)*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2017, nr.8(108), p.251-262.
42. Serbinov I. *Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018. – 280 p.
43. Stati V. *Proiectul hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea art.327-329 din Codul penal al Republicii Moldova: observații și sugestii*. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, Декабрь 2016, Выпуск 12(20) ч.3, p.79-87.
44. Stati V.A. *Hotărârile Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.22/2017 și nr.33/2017: efectele preconizate asupra legii penale*. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, Февраль 2018, Выпуск 2(34) ч.7, p.43-50.
45. Борков В.Н. *Основные признаки должностной халатности (ст.293 УК РФ)*. În: Вестник Омского университета, 2014, №1(38), p.185-189.
46. Волженкин Б.В. *Служебные преступления*. Москва: Юристъ, 2000. – 368 p.
47. Гырла Л.Г. și Табарча Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная, том II*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. – 592 p.
48. Елисеев С.А. și Тыняная М.А. *Общественно опасные последствия халатности: понятие и виды*. În: Вестник Томского государственного университета, 2012, №359, p.118-125.
49. Елисеев С.А. și Тыняная М.А. *Квалификация бездействия должностных лиц при конкуренции уголовно-правовых норм*. În: Сибирский юридический вестник, 2016, №4(75), p.12-19.
50. Изосимов С.В. și Царев Е.В. *Возможна ли умышленная халатности?* În: Пробелы в российском законодательстве, 2008, №1, p.231-233.
51. Кочерга В.А. *Формы деяния в составе халатности: дискуссионные аспекты*. În: Общество: политика, экономика, право, 2016, №3, p.147-149.
52. Кочерга В.А. *Последствия халатности: уголовно-правовой анализ*. În: Теория и практика общественного развития, 2016, №5, p.95-97.
53. Кочерга В.А. *Халатность: содержательные, компаративистские, правоприменительные аспекты / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Краснодар, 2017. – 204 p.
54. Лосев В.В. *Преступления против интересов службы: юридический анализ и правила квалификации*. Минск: Амалфея, 2010. – 176 p.
55. Мерзлякова В.А. *Некоторые особенности субъективных признаков халатности*. În: Вестник МГОУ. Серия «Юриспруденция», 2014, №3, p.29-32.
56. Рыжанков А.Ю. *Незаконное привлечение к уголовной ответственности за служебную халатность как нарушение права человека на правосудие*. În: Полоцкий государственный университет, 2016, p.185-192.
57. Рубцова Ю.С. *Уголовно-правовая характеристика преступной халатности при производстве предварительного расследования в форме дознания*. În: Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России, 2016, №4(72), p.97-102.

58. Рубцова Ю.С. *Должностная халатность при производстве предварительного расследования в форме дознания (уголовно-правовые и криминологические вопросы)* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2017. – 25 р.
59. Тыняная М.А. *Объект халатности*. *În*: Сибирский юридический вестник, 2011, №3 (54), р.88-94.
60. Тыняная М.А. *Отграничение халатности от иных преступлений, связанных с неисполнением лицом своих профессиональных обязанностей*. *În*: Российское правоведение: трибуна молодого ученого: Сборник статей / Отв. ред. В.А. Уткин. Томск: Изд-во Томского государственного университета, 2011, Вып. 11, р.244-246.
61. Тыняная М.А. *Проблемы уголовно-правовой оценки субъективных признаков в составе халатности*. *În*: Вестник Томского государственного университета, 2011, р.138-141.
62. Тыняная М.А. *Проблемы законодательного определения признаков объективной стороны халатности*. *În*: Вестник Омского университета. Серия «Право», 2012, №1 (30), р.139-142.
63. Тыняная М.А. *К вопросу о характере связи между бездействием и общественно опасными последствиями в составе халатности*. *În*: Вестник Томского государственного университета, 2013, №3 (9), р.77-80.
64. Тыняная М.А. *Уголовно-правовая характеристика халатности* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Томск, 2013.
65. Тыняная М.А. *Отграничение халатности от злоупотребления должностными полномочиями и превышения должностных полномочий*. *În*: Правовые проблемы укрепления российской государственности, Часть 62, 2014, р.30-32.
66. Тыняная М.А. *Ненадлежащее исполнение должностным лицом своих обязанностей как признак объективной стороны халатности*. *În*: Правовые проблемы укрепления российской государственности. Сборник статей Томского государственного университета, 2015, р.45-47.
67. Тыняная М.А. *Отграничение халатности от других должностных преступлений*. *În*: Вестник Томского государственного университета. Серия «Право», 2016, №1(19), р.47-53.
68. Царев Е.В. *Уголовное законодательство об ответственности за халатность: История, современность, перспективы развития* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2009. – 31 р.

POPENCO, Adrian

**ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE
ALE INFRAȚIUNII DE NEGLIJENȚĂ ÎN SERVICIU**

**SPECIALITATEA – 554.01 DREPT PENAL ȘI
EXECUȚIONAL PENAL**

Rezumatul tezei de doctorat

Aprobat spre tipar: 07.10.2020
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2.0

Formatul hârtiei 60x84 1/16.
Tirajul 30 ex.
Comanda nr. _____

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str. A. Mateevici 60, Chișinău, MD-2016